อนุสรณ์ในงานฌาปนกิจศพ

นางพิศ ชาญเลขา

ณ ฌาปนสถานกองทัพบก

วัดโสมนัสวิหาร

วันอังคารที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๙

อนุสรณ์

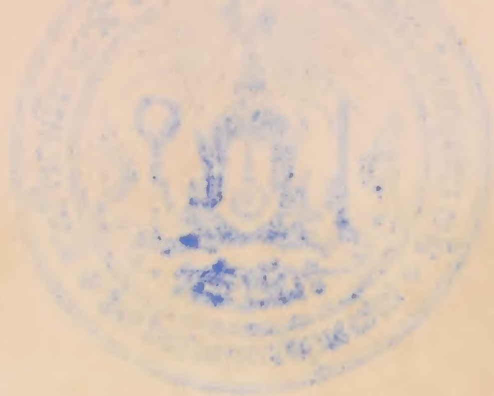
เนื่องในการฌาปนกิจศพ

นางพิศ ชาญเลขา

ณ ฌาปนสถานกองทัพบก

วัดโสมนัสวิหาร

วันอังคารที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๙

นางพิศ ชาญเลขา

ชาตะ ๒ มกราคม ๒๔๓๐

มตะ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๐๘

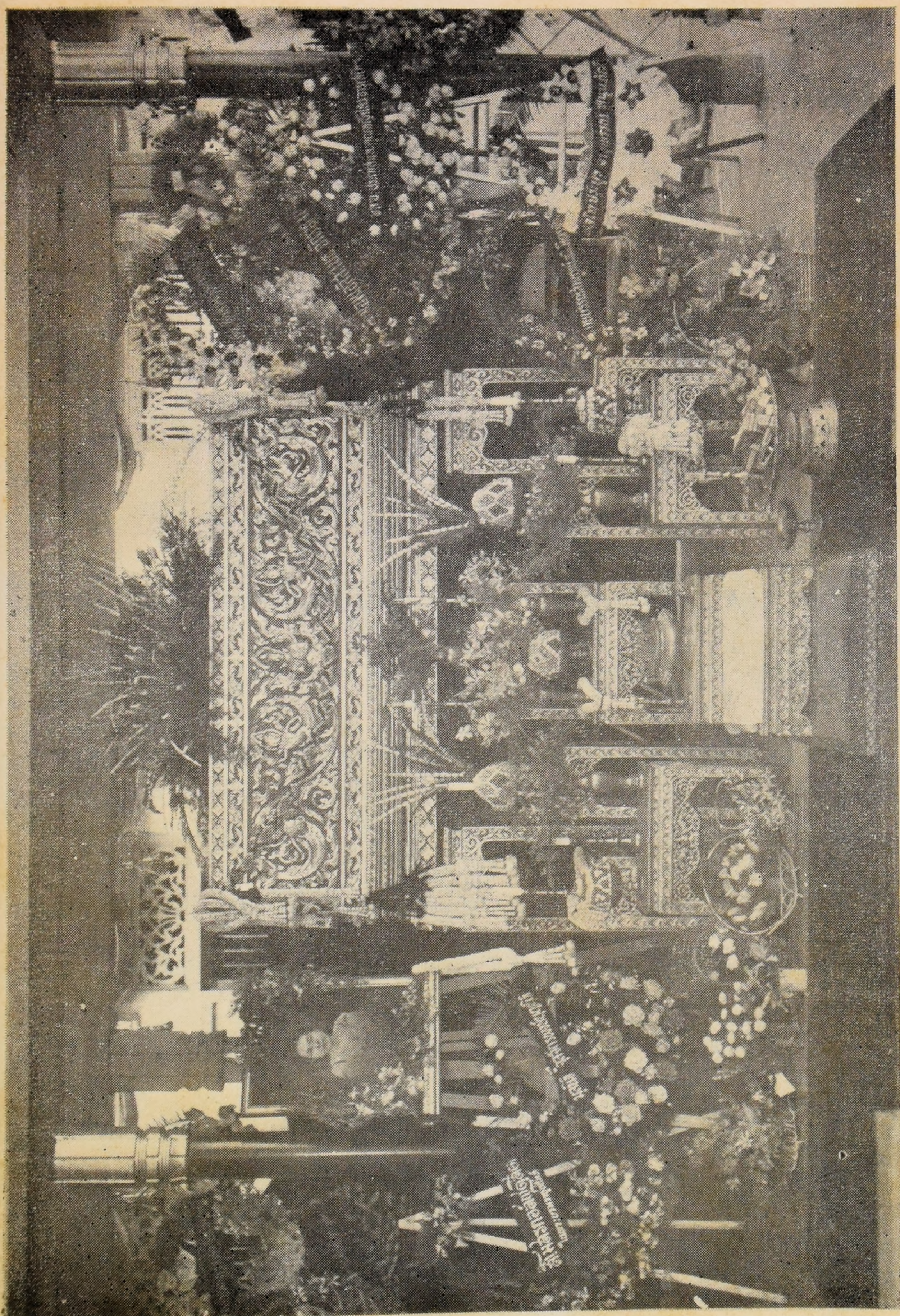
คำนวณอายุได้ ๗๘ ปี

นางพิศ ชาญเลขา

ขณะบำเพ็ญกุศลสัตตมวาร

ณ วัดมกุฏกษัตริยาราม

คำปรารภ

ในการฌาปนกิจศพคุณแม่ครั้งนี้ บรรดาลูก ๆ มีความเห็นพ้องต้องกันว่า สมควรจะพิมพ์หนังสือขึ้นสักเล่มหนึ่งแจกเป็นอนุสรณ์แด่คุณแม่ผู้ล่วงลับไป เนื่องจากการจัดการศพในครั้งนี้เป็นเวลากระทันหันมาก ไม่มีเวลาจะจัดเตรียมเรื่องต่าง ๆ มาลงพิมพ์ได้ บรรดาลูก ๆ ทุกคนจึงได้นำเรื่องต่าง ๆ ซึ่งแต่ละคนได้เขียนเอาไว้มาพิมพ์รวมกัน แจกเพื่อเป็นอนุสรณ์ในงานศพของคุณแม่ครั้งนี้

อนึ่ง ข้าพเจ้าในนามของบรรดาลูก ๆ ของคุณแม่ ขอแสดงความขอบคุณ คุณเตรียม เลาหะมนตรี แห่งบริษัทเสนาการพิมพ์ จำกัด เป็นอย่างมากที่ได้อนุเคราะห์จัดพิมพ์ "หนังสือกับข้าวสอนลูกหลาน" ของท่านผู้หญิงกลีบ มหิธรฯ มาร่วมแจกเป็นอนุสรณ์ในงานคราวนี้ด้วย

ขอกุศลซึ่ง คุณเตรียม เลาหะมนตรี ได้บำเพ็ญในครั้งนี้ จงเป็นผลตอบสนองให้มีความสุขความเจริญยิ่ง ๆ ขึ้นต่อไป ทั้งในด้านส่วนตัว และกิจการค้าตลอดกาลนาน

ข้าพเจ้าขออนุโมทนาในกุศลบุญราศีทักษิณานุปทาน ซึ่งบรรดาลูก ๆ ได้บำเพ็ญอุทิศให้แก่คุณแม่ ตั้งแต่ต้นก็ดี ที่กำลังบำเพ็ญอยู่ก็ดี และที่จะเกิดจากการบรรณาการหนังสือทั้งสองเล่มนี้อันเป็นกุศลวิทยาทานก็ดี ขอให้คุณแม่ผู้ล่วงลับไปแล้ว จงทราบด้วยทิพยญาณวิถี ชื่นชมยินดีปรีดาปราโมทย์อนุโมทนา ซึ่งจะสำเร็จเป็นกุศลฝ่ายปัตตานุโมทนามัย เป็นปัจจัยอำนวยให้เกิดวิบูลย์ผลอิฏฐวิบากสมบัติ สมควรแก่สุคติทิพยสถานในสัมปรายภพทุกประการ เทอญ.

(คำนึง ชาญเลขา)

สำนักงานคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน
ในพระบรมมหาราชวัง

๒๐ ก.พ. ๐๙

ประวัติสังเขป

คุณพิศ ชาญเลขา

คุณพิศ ชาญเลขา เป็นบุตร พลตรี พระยาพิชเดชะ (พอน บุณยรัตพันธุ์) และคุณหญิงพิชเดชะ (ชด บุณย-รัตพันธุ์ เกิดที่บ้านหลังกระทรวงมหาดไทย จังหวัดพระนคร เมื่อวันที่ ๒ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๓๐ มีพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียว ๙ คน คือ

๑. คุณพิศ ชาญเลขา เป็นคนใหญ่
๒. พันตรี จมื่นศรีสุรพล (เพ่ง บุณยรัตพันธุ์)
๓. นายพึ่ง บุณยรัตพันธุ์
๔. นางเพี้ยน บุณยรัตพันธุ์
๕. นางพวง บุณยรัตพันธุ์
๖. นางเพลินจิตร์ ชูเทศ
๗. นางไพรวรรณ์ ตุงคะบรรหาร
๘. นางประภา พิจิตรราชสาส์น
๙. นายนภี บุณยรัตพันธุ์

คุณพิศ ชาญเลขา ได้รับการศึกษาวิชาที่โรงเรียนคอนแวนต์ แหม่มโค เป็นอาจารย์ มีความรู้หนังสือไทยชั้นดี ภาษาฝรั่งเศสพออ่านออกเขียนได้ เมื่อได้ศึกษาวิชาพอสมควรแล้ว ในสมัยนั้น เป็นธรรมเนียม ของ บรรดาข้าราชการทหาร พลเรือนผู้เป็นเชื้อสายของผู้รับราชการที่ซื่อสัตย์ ถ้ามีบุตรคนแรกออกมาก็ต้องนำถวายแก่เจ้านายให้เป็นที่พึ่งบารมี และศึกษารับความรู้ต่อไป พลตรี พระยาพิพิธเดชะจึงได้นำคุณพิศ บุตรสาวคนแรกนี้ เข้าไปถวายแด่สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าหญิง กรมหลวงศรีรัตนโกสินทร์ ซึ่งขณะนั้นพระองค์ทรงดำรงตำแหน่งหน้าที่เสนาธิการฝ่ายใน สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าหญิง ฯ ทรงใช้เสมอ และเห็นความสามารถ ในทางวิชาหนังสือไทยของคุณพิศ ซึ่งแต่งโคลง, ฉันท์, ต่าง ๆ ได้ดีจึงมอบพระภาระทางอ่านตรวจ และเก็บหนังสือราชการฝ่ายในนั้นให้เป็นหน้าที่ของคุณพิศ และด้วยพอพระราชหฤทัย จึงใช้คำแทนชื่อเรียกคุณพิศว่า "เด็กดำ" จนติดพระโอษฐ์

ครั้นต่อมา พลตรี พระยาพิพิธเดชะ ต้องย้ายไปรับราชการในมณฑลอุบลราชธานี และมณฑลพายัพ (ตามที่เรียกในสมัยนั้น) คุณพิศ ผู้มีความรอบรู้การแม่บ้าน และการปก-

ครองน้อง ๆ ก็จำเป็นต้องกราบทูลลาออกจากสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าหญิง กรมหลวงศรีรัตนโกสินทร์ เพื่อตามพลตรี พระยาพิพิธเดชะผู้บิดาขึ้นไปมณฑลต่าง ๆ ที่ไปรับราชการ โดยกระทำหน้าที่แม่บ้านตลอดไป เพราะคุณหญิงผู้มารดา ไม่ค่อยได้ติดตาม พลตรี พระยาพิพิธเดชะผู้บิดา ไปในต่างจังหวัด ด้วยต้องปกครองบุตรและดูแลทรัพย์สินทางในพระนคร

จนถึง พ.ศ. ๒๔๕๔ คุณพิศจึงได้ทำการสมรสกับ ร้อยตรี ถวิล ชาญเลขา โดยพระอุปถัมภ์และจัดการของสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงพิศณุโลกประชานารถ คุณพิศ มีบุตรชายหญิงรวม ๙ คน ตามลำดับ คือ

๑. นายคำนึง ชาญเลขา

๒. นางพึงพิศ จุลเสวก

๓. นางพริตถิ ขีตตะสังคะ

๔. ด.ช. ถวัลย์วร ชาญเลขา (ถึงแก่กรรมเมื่อเยาว์วัย)

๕. นายกมล ชาญเลขา

๖. นางจุฑา จุลกะ

๗. นายวิมล ชาญเลขา

๘. นางกัลยาณี วังอินทร์

๙. เด็กหญิงพิจิตร ขาญเลขา (ถึงแก่กรรมเมื่อเยาว์วัย)

คุณพิศ ได้จัดกิจการงานในครอบครัวโดยเรียบร้อย ทั้งส่งเสริมให้บุตรทุกคนได้ศึกษาวิชาอย่างเต็มที่ มีน้ำใจกว้างขวาง มีจิตใจเมตตากรุณาแก่ชนทุกชั้น หากมีโอกาสจะต้องช่วยเหลือตลอดเวลา

สมัยเมื่อสามีรับราชการอยู่ ก็ได้รับภาระช่วยเหลือในกิจ-การต่าง ๆ ของทางราชการ เช่นเรี่ยรายหาเงินซื้อบุหรี่ส่งไปให้ทหารอาสาสงครามครั้งแรกในต่างประเทศ กับกิจการอื่น ๆ จนเป็นที่รู้จักชอบพอของบรรดาเจ้านายฝ่ายนอกและฝ่ายในโดยมาก ในที่สุดล้นเกล้าล้นกระหม่อม พระมหาธีรราชเจ้ารัชกาลที่ ๖ ก็ทรงโปรดปราณพระราชทานเข็มพระบรมนามาภิไธย กับเสมาห้อยคอชั้น ๒ เป็นเครื่องเชิดชูความดี

ครั้นต่อมาเมื่อสงครามเกิดขึ้นในประเทศไทย ก็ได้สมัครเข้าเป็นอาสากาชาดไทย เข้าปฏิบัติหน้าที่อยู่ตลอดเวลา

ในระยะที่มีอายุสูงขึ้น คุณพิศก็หันเข้าหาพุทธศาสนาประ-กอบการกุศลธรรมทั้งทางกำลังกายกำลังทรัพย์ และกำลังจิต นับว่าได้กระทำการกุศล โดยมิได้บกพร่อง ด้วยความไม่ประมาทและเลินเล่อใด ๆ

ประมาณ ๑๐ ปีในระยะหลังนี้คุณพิศได้เริ่มป่วยเป็นโรคความดันโลหิตสูง ได้มีแพทย์มาดูแลที่บ้าน และได้เข้ารักษาตัวที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์อยู่ประมาณเดือนเศษ ต่อมาเมื่อประมาณ ๔–๕ ปีก่อน โรคความดันโลหิตได้ทุเลาลงมากจนเกือบเป็นปกติ ครั้นมาในระยะปีเศษ ๆ นี้รู้สึกว่าเริ่มเบื่ออาหาร และผอมลง แพทย์ตรวจพบว่าเป็นโรคเกี่ยวกับตับอักเสบ บางคราวมีอาการคลื่นไส้ และท้องใหญ่ขึ้น จึงเข้ารักษาตัวในโรงพยาบาลหญิงเมื่อวันที่ ๑๓ เมษายน พ.ศ. ๒๕๐๗ ได้รับการรักษาดูแลจากนายแพทย์ และพยาบาลอย่างดี แต่โรคกำเริบขึ้นจนมิสามารถจะช่วยชีวิตไว้ได้ ได้ถึงแก่กรรมในวันที่ ๑๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๐๗ เวลา ๒๐.๓๐ น. ด้วยอาการสงบ รวมอายุ ๗๘ ปี ๔ เดือน ๑๖ วัน.

ถ. ชาญเลขา

เมื่อล้มกลิ้งใครหนอวิ่งเข้ามาช่วย
แล้วปลอบด้วยนิทานกล่อมขวัญให้
หรือจูบที่เจ็บชะมัดบ๋ดเป่าไป
ผู้นั้นไซร้ที่แท้ แม่ฉันเอง

อาลัย

คุณโยมพิศ ชาญเลขา ได้เริ่มป่วยมาตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. ๒๕๐๘ โดยปกติแล้วคุณโยมพิศเป็นผู้มีร่างกายแข็งแรง และสมบูรณ์ดี มีจิตใจเข้มแข็ง ไม่ยอมอยู่เฉย ๆ ชอบทำงานเป็นประจำ เพราะท่านถือว่าการทำงานเป็นการบริหารร่างกายไปในตัว จึงไม่ยอมอยู่นิ่ง ชอบไปฟังเทศน์ตามวัดต่าง ๆ ในขณะที่ท่านไปมาได้ และเอาใจใส่ในการทำบุญกุศลเป็นพิเศษด้วย โดยปกติแล้วท่านอยู่บ้าน ก็ใส่บาตรเป็นประจำทุกวันไม่เคยเว้น และต้องใส่ด้วยตนเองทั้ง ๆ ที่คุณโยมเองก็เป็นผู้มีอายุเข้าไปตั้ง ๗๘ ปี คุณโยมพยายามเดินเสมอเพื่อยืดเส้นสายออกกำลังกายไปในตัว ดังนั้นจึงเป็นเหตุให้ท่านไม่ค่อยมีโรคภัยเข้ามาเบียดเบียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งแล้ว คุณโยมพิศ ชอบทำบุญกับอาตมภาพเป็นประจำ เป็นต้นว่าทำบุญวันเกิด หรือบวชพระเณร คุณโยมช่วยเหลือทุกอย่างสำหรับผู้คนมาขอความช่วยเหลือ ไม่เคยละทิ้งเลย ท่านถือว่าการทำบุญนี้เป็นสิ่งสำคัญยิ่ง

สำหรับชีวิตของคนเรา นับว่าท่านได้ทำบุญมามากพอควร คุณโยมเริ่มป่วยหนักเมื่อเดือนเมษายน ๒๕๐๘ จนบรรดาลูก ๆ ของท่านเห็นว่า คุณแม่คงไม่ไหวแน่ ต้องส่งโรงพยาบาล ลูก ๆ จึงส่งคุณโยมไปรักษาตัวที่โรงพยาบาลหญิง เพื่อให้หมอรักษาเยียวยาที่นั้น หมอได้พยายามรักษาจนสุดความสามารถ แต่ก็ไม่สามารถชนะโรคได้ เพียงแต่อยู่ไปวัน ๆ เท่านั้น แต่ก็นับว่าคุณโยมอยู่ที่นั่นได้ถึงเดือนเศษ ๆ ทั้ง ๆ ที่ท่านนอนป่วยอยู่ที่โรงพยาบาล ชอบบ่นถึงอาตมภาพว่า ท่านชามาแล้วหรือยัง บังเอิญตอนคุณโยมไม่สบายรักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาลหญิง อาตมภาพไปต่างจังหวัด กลับมารู้ข่าวว่าคุณโยมไม่สบายรักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาลหญิง พอได้ทราบข่าวดังนั้น อาตมภาพรีบไปเยี่ยมทันที เยี่ยมครั้งแรกคุณโยมยังมีใบหน้ายิ้มแย้มแจ่มใสอยู่และพูดคุยกับลูกหลานได้อย่างสบาย เมื่อคุณโยมเห็นอาตมภาพมาเยี่ยมก็ยกมือไหว้ และเอ่ยถามว่าท่านมาเยี่ยมดิฉันคราวนี้มีพระมาฝากหรือเปล่า อาตมภาพตอบว่าอาตมภาพมีพระมาฝากคุณโยมหนึ่งองค์ คุณโยมยิ้มรับทันที และบอกว่าท่านชาดีเหลือเกิน อาตมภาพจึงมอบพระให้คุณโยม โดยปกติคุณโยมชอบเล่นพระเครื่องเป็นประจำ ในขณะที่คุณโยมนอนป่วยอยู่ที่โรง

พยาบาลนั้น อาตมภาพไปเยี่ยมรวม ๓ ครั้งด้วยกัน แต่การไปเยี่ยมครั้งที่ ๓ นั้น เป็นการเยี่ยมในขณะที่คุณโยมป่วยหนักเข้าขั้นโคม่า ครั้งนี้อาตมภาพไปเยี่ยมตั้งแต่บ่าย ๓ โมง พอเข้าไปถึง บรรดาลูก ๆ ของคุณโยมก็บอกว่า "คุณแม่คะท่านขามาแล้ว" คุณโยมก็พยักหน้ารับรู้ว่าทราบแล้ว ขณะนั้นตาท่านหลับตลอด และพูดไม่ได้ ได้แต่นิ่งอยู่เฉย ๆ เป็นอย่างนี้จนถึง ๒ ทุ่มเศษ ๆ ซึ่งเป็นเวลาที่คุณโยมถึงแก่กรรม ท่ามกลางความโศกเศร้าของลูก ๆ หลาน ๆ และอาตมภาพผู้เฝ้าดูอาการอยู่ด้วย คุณโยมไปอย่างสบาย ไปอย่างสงบ ไม่มีอาการกระสับกระส่ายใด ๆ ทั้งสิ้น ลูก ๆ ทุกคนอยู่ในสภาพที่เงียบเหงาและโศกเศร้าไปตามกัน ทุกคนรู้ว่าคุณโยมหมดลมหายใจแน่แล้ว จึงพากันทำความสะอาดร่างกายท่านให้เรียบร้อย แล้วนำเข้าห้องดับจิต ถึงแม้ว่าท่านจะจากไปโดยไม่มีวันกลับคืนมาอีกก็ตามที แต่ท่านก็จากไปอย่างสงบ คุณงามความดีที่ท่านได้บำเพ็ญเอาไว้ในชาตินี้มากมายเหลือประมาณ คงจะเป็นผลส่งให้ท่านขึ้นสู่สุคติสวรรค์ในสัมปรายภพ คุณโยมถึงแก่กรรม ในวันที่ ๑๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๐๘ ด้วยโรคชรา อายุของท่าน

รวมได้ ๗๘ ปีนับว่ามากทีเดียว อายุคนเราสมัยเดี๋ยวนี้ หายาก ที่จะถึง ๗๐-๘๐ ปี อย่างมากก็แค่ ๖๐ ปี เท่านั้นก็มีอันเป็นไปแล้ว

ฉะนั้น ในคราวที่ทำการฌาปนกิจศพคุณโยมพิศในวันนี้ อาตมภาพ ขออาราธนา คุณพระศรีรัตนตรัย จงช่วยดลบรรดาลให้บุญกุศลและกรรมดี ที่คุณโยมได้บำเพ็ญเอาไว้ในขณะที่มีชีวิตอยู่ และบุญกุศลทั้งปวงที่ลูก ๆ ของคุณโยมพร้อมทั้งอาตมภาพที่ได้บำเพ็ญทั้งมวล จงเป็นผลส่งตามสนองให้คุณโยมถึงซึ่งความสุขในสัมปรายภพนั้นด้วยเทอญ.

จาก ....ฐิตปญฺโญภิกขุ

(สุดขา คำพรมมา)

วัดปทุมวนาราม พระนคร

๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๙

ความดี

ของ ฐิตปญฺโญ ภิกขุ (สุดชา คำพรมมา)

วัดปทุมวนาราม พระนคร

ในพระบารมี เกสุการีสูตร มัชฌิมนิกาย ปรากฏว่า พวกพราหมณ์ บัญญัติการเที่ยวรับไทยทานว่า เป็นทรัพย์ของของพวกพราหมณ์ บัญญัติธนูหรือศรว่าเป็นทรัพย์ของพวกกษัตริย์ บัญญัติโคและไถว่าเป็นทรัพย์ของพวกแพทย์ บัญญัติเคียวกับไม้คานว่าเป็นทรัพย์ของพวกสูทร ซึ่งเป็นเครื่องส่อให้เห็นว่า เราแบ่งชั้นวรรณของคนไว้คนละชั้น จะรวมกันไม่ได้ แต่พระพุทธเจ้าผู้เป็นจอมศาสดา พระองค์ได้ทรงบัญญัติ โลกุตตรธรรม มรรค ผล นิพพาน ไว้เป็นสมบัติชั้นเอกของมนุษย์ โดยไม่เลือกว่าจะเป็นชั้นไหนวรรณใด และตรัสว่า การทำความดีนั้น เป็นสิ่งที่ทุกคนกระทำได้แม้กระทั่งยาจก ยาจกที่ทำดี ดีกว่าเศรษฐีที่ทำชั่ว ชาติ โคตร และความร่ำรวย จะมีความหมายอะไรในเมื่อบุคคลไม่ปฏิบัติตนให้เป็นคนดี

ถ้าเราเข้าใจคำว่า "ผู้ดี" นั้นคือ คนมีทรัพย์ มียศศักดิ์ มีความรู้ เกิดในตระกูลสูง เช่นนี้ ก็จะถูกคัดค้านได้ เพราะคนที่ยากจนเข็ญใจ เมื่อประพฤติดีก็จะจัดเป็นคนดีได้ ผู้มีทรัพย์ ยศ ความรู้ ตระกูลสูง ถ้ามีใจโหดร้ายชนิดอ้ายเสือ ก็กลายเป็นสัตว์ป่าในฝูงคนหาได้เรียกว่าเป็นผู้ดีไม่ พระพุทธเจ้าผู้เป็นเจ้าของพุทธศาสนาไม่เคยประสาทรางวัลหรือยกย่อง ผู้เกิดในตระกูลสูง มีทรัพย์ มียศ มีความรู้ แต่ขาดสมบัติผู้ดีเลยกลับตรัสว่า "ผู้ดี" นั้นไม่ได้หมายถึงการแต่งกายด้วยอาภรณ์แพรพรรณที่ล้ำยุคหรือล้ำค่า หรือใช้จ่ายเงินฟุ่มเฟือยไปในสิ่งที่น่าอัปยศอดสู ผู้ดีไม่ได้หมายถึงผู้มีเงินล้านล้นเหลือแล้วเอาสิ่งซึ่งเป็นของกลางนั้นมาใช้บังคับผู้ที่ยากจนราวกับว่าข้าทาส ผู้ดีไม่ได้หมายถึง ผู้ที่เกิดใน ตระกูลสูง แล้ว บำเพ็ญตนให้สูง ราวกับเทพยเจ้าเหยียดหยามผู้ที่ยากจนให้อยู่ใต้ฝ่าตีน แต่ คำว่า ผู้ดีนั้นหมายถึงผู้ที่ล้าง กาย วาจา ใจ ให้สอาดด้วยน้ำ คือธรรมวารี อาบ กาย วาจา ใจ ด้วยรัศมีแห่งพระธรรม ไม่ประพฤติ ปฏิบัติในสิ่งที่ จะทำ ความหายนะ มาสู่ ตนเอง และ ผู้อื่นประพฤติปฏิบัติอยู่ในขอบเขตแห่งความดีเป็นที่ต้องตาเจริญใจของ

ชนทุกถ้วนหน้า ผู้ดีอาจจะซ่อนตัวอยู่ในเครื่องแต่งกายที่ไร้ค่าคล้ายยาจก หรือเกิดในตระกูลต่ำก็ได้ ผู้ดีจะไม่ทำสิ่งที่โลกไม่ต้องการ หาใช่ผู้ดีไม่ที่ทำให้ในโลกต้องเดือดร้อนลุกเป็นเปลวเพลิง แต่มันเป็นฝีไม้ลายมือของพวกที่มีกาย วาจา ใจ สกปรกซึ่งทำขึ้นตามสัญชาติญาณที่ไม่ได้กล่อมเกลา ฉะนั้นอย่าลืมว่าทรัพย์หรือ ? ยศหรือ ? ความรู้หรือ ? ตระกูลหรือ ? ไม่ใช่ทั้งนั้น สมบัติผู้ดีคือธรรมของพระพุทธเจ้าต่างหากที่จะเสกคนให้เป็นคนดี

ฉะนั้นคนเราในเมื่อมีความดีอยู่ในตัวแล้ว ต้องมีขันตีแต่อย่าตีให้ขันแตก ขันตี หรือขันติ แปลว่า ความอดทน แต่ความอดทนนั้นอาจมีความหมายไปได้หลายทาง เช่นอดทน อดอัด ซึ่งหมายถึงการอดหรืออัดเอาความโกรธเข้าไว้ ครั้นอดหรืออัดไว้ไม่ไหวก็ระเบิดออกมา ลักษณะเช่นนี้เรียกว่า ขันแตก หาเรียกว่า ขันติไม่ คำว่าขันติหมายถึงการอดและการทน ไม่ยอมให้ความโกรธเป็นนายของหัวใจ ไม่ยอมให้กาย วาจาแสดงอาการหยาบช้าออกมาได้ นี้เรียกว่าขันติแท้ เป็นความอดทนที่พระพุทธเจ้าทรงสรรเสริญ

ในสมัยพุทธกาลมีสาวกองค์หนึ่งชื่อปุณณะ กราบทูลพระพุทธองค์เพื่อจะไปโปรดญาติมิตรในเมืองปรันตปะ เล่ากันว่าคนชาวเมืองนี้เป็นผู้มีนิสสัยโหดร้ายต่อสมณะและคนทั่วไป พระองค์จึงรับสั่งถามว่า "ปุณณะหากมีใครด่าท่าน ท่านจะว่าอย่างไร" ปุณณะทูลว่า "ข้าพระองค์ก็จะคิดว่า ที่เขาด่านั้นเป็นการดีแล้ว เพราะดีกว่าที่จะมาประทุษร้ายร่างกาย" ตรัสถามต่อไปว่า "ถ้าเขาประทุษร้ายร่างกายเธอ ๆ จะทำอย่างไร" ทูลตอบว่า "ข้าพระองค์จะคิดว่า ที่เขาประทุษร้ายนั้นเป็นการดีแล้ว เพราะว่าดีกว่าที่เขาจะฆ่าให้ตาย" พระองค์ตรัสถามต่อไปอีกว่า "ถ้าเขาฆ่าเธอให้ตาย เธอจะว่าอย่างไร" ท่านทูลตอบว่า "ที่เขาฆ่าเราให้ตายนั้นเป็นการดีแล้ว เพราะว่าดีกว่าจะตะเกียกตะกายเพื่อฆ่าตัวเองซึ่งเป็นการลำบาก ถึงตายไปก็ชื่อว่าตายดี เพราะไม่ต้องมีเวรกับใครอีก" อุทาหรณ์ที่กล่าวมานี้นับว่าเป็นตัวอย่างที่ดีที่สุดในเรื่องที่จะบังคับใจไม่ให้โกรธ และพระองค์เคยตรัสว่า "ภิกษุทั้งหลาย ถ้าใครมาด่าเธอก่อน หากเธอด่าเขาตอบ เธอผู้ด่าตอบ เลวกว่าผู้ด่าก่อนอีกดังนี้ ซึ่งเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่าพระพุทธศาสนา ได้สอนไม่ให้พวกเราทำสิ่งที่

ชั่วช้าหยาบคายเพราะอำนาจของความโกรธนึกเสมอ ๆ ว่า โลกของเรานี้ เป็นเหมือนเบาะสปริงซึ่งมีหนามแหลมซ่อนอยู่ข้างใน เราผู้ต้องการความสุข จากการนั่งเบาะ จะต้อง อดทน ต่อหนามตำบ้าง ถ้าไม่อดทนแล้วจะมีความสุขได้อย่างไร เพราะความสุขทั้งที่เรารับอยู่เดี๋ยวนี้ ล้วนเป็นกำไรที่ได้มาจากการผ่าฟัน อดทนต่อสู้ทั้งนั้น นักมวยที่มีชื่อเสียงเป็นแชมเปี้ยนโลกนั้น ท่านลองคิดดูซิว่า เขาต่อสู้ทรหดเพียงใด กว่าจะได้ก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งและชื่อเสียง ก็ต้องผ่านความบอบช้ำ และความปราชัยมาแทบนับครั้งไม่ถ้วน นักกีฬาเมื่อเล่นแพ้ก็เดินยิ้มออกจากสนาม นักรบเดินยิ้มสู่สนามรบ เหล่านี้ล้วนเป็นเรื่องที่ขันติเข้าไปซึมซาบอยู่ภายในจิตใจทั้งนั้น ฉะนั้นผู้ถือขันติจึงเป็นผู้มีน้ำใจนักกีฬาเต็มตัว ไม่อิจฉาริษยาใคร กล้าได้กล้าเสีย ทีเขาทีเรา รู้ว่าเมื่อไรควรได้ เมื่อไรไม่ควร และควรเพราะอะไร ไม่ควรเพราะอะไร ฉะนั้นขันติ จึงเป็นสมบัติชั้นเอกที่ทุกคนควรปรารถนาและอบรมให้เกิด ให้มี ตามกำลังที่เราได้เรียนรู้มา

อนึ่งมนุษย์ผู้ฉลาด และเข้าใจหาทรัพย์มาเป็นของตนได้พยายามค้นหาวิธีปรนปรือความอยาก ล่อความต้องการของ

มนุษย์ให้เกิดขึ้น เขาจึงคิดอะไรต่าง ๆ ขึ้นหลายประการทั้งหมด ล้วนเป็นอาหารของ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ทั้งนั้น และไม่มีคำว่า "อิ่ม" ทุกคนมีกิเลสและต้องการเร้ากิเลสให้ตื่นตัวอยู่ จึงได้คิดประดิษฐ์อะไรต่อมิอะไรขึ้น ก็สิ่งที่ชาวโลกต้องการนั้นไม่มีอะไรนอกจาก รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะของเพศตรงกันข้ามนั่นแหละ เป็นที่ต้องการกันนัก "หญิงก็ม้วยลงด้วยชาย ชายก็ม้วยลงด้วยหญิงจริงดังนี้" ฉะนั้นคนเราที่เกิดขึ้นมาล้วนแต่อนิจจัง ซึ่งเป็นของไม่เที่ยง ไม่แน่ไม่นอน มีการเปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ๆ มีเกิดในเบื้องต้น มีแปรไปในท่ามกลาง มีดับในที่สุด เราทุกคนจงพากันพยายามสร้างแต่ความดีเอาไว้ จงละความชั่วซึ่งเป็นภัยแก่ตัวเอง มีภาษิตเตือนไว้ว่า

ถ้ารู้เห็นดังเช่นที่กล่าวนี้
จงถือตามวิธีโบราณสอน
ให้หลีกม้าสี่ศอกคราออกจร
หลีกโคผ่อนหกศอกก็พ้นภัย
ถ้าหลีกช้างห่างออกแปดศอกถ้วน
ถ้าหลีกมวลพาลชนยุบลไข

ให้ชายทิ้งสถานอยู่สู่บ้านไกล

อย่าอยู่ใกล้พาลชนคนอัปรีย์.

ฉะนั้นการที่เราจะคบคนต้องดูให้ดีเสียก่อน และค่อยย้อนมาดูตัวเอง พระพุทธเจ้าจึงได้เปรียบเทียบสังขารของคนเราไว้ดังนี้

๏ อันโรงเรียน เปรียบเหมือน กับสังขาร
ปลูกไว้นาน เก่าคล่ำ คว่ำฉลาย
แก่ลงแล้ว โคร่งคร่าง หนอร่างกาย
ไม่เฉิดเฉย เหมือนหนุ่ม กระชุ่มกระชวย

๏ ตาก็มัว หัวก็ขาว เป็นคราวคล่ำ
หูก็ซ้า ไม่ได้ยิน เอาสิ้นสวย
แรงก็น้อย ถอยกำลัง นั่งก็งวย
ฟันก็หัก ไปเสียด้วย ไม่ทันตาย

๏ แต่ตัณหา เป็นไฉน จึงไม่แก่
ยังปกแผ่ พังผ่านผึง จึงใจหาย
ถึงสังขาร จะเฒ่าแก่ ก็แต่กาย
แต่ว่าใจ ไม่คิดถึง รำพึงตน

๏ วันและคืน พลันดับ ลงลับล่วง
ท่านทั้งปวง จงอุตส่าห์ หากุศล
พลันชีวิต คิดถึง ร่ำพึงตน
อายุคน มันไม่ยืน ถึงหมื่นปี
๏ อันมรณา มีประจำ ทุกส่ำสัตว์
แต่พระตรัส เป็นมุนินทร์ ชินศรี
แสนประเสริฐ เลิศพิภพ จบธาตรี
ยังจรลี เข้าถึง ซึ่งนิพพาน.

ดังนั้นชนทุกชั้นไม่ควรประมาทชีวิตของตัวเอง จงพากันเร่งสร้างแต่ความดี เพื่อเป็นปัจจัยหนุนส่งให้เราไปในทางที่เจริญงอกงามไพบูลย์ ในการดำเนินชีวิตอย่ากระทำอะไรลงไปโดยการไม่ได้พิจารณาให้รอบคอบ คิดเสียก่อนแล้วจึงค่อยทำลงไป ผิดแล้วแก้ยาก ที่อาตมภาพพูดมานี้ หวังว่าคงเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่าน ไม่มากก็น้อย.

พระภิกษุ สุดชา คำพรมมา
วัดปทุมวนาราม พระนคร
๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๙

คุณแม่ของลูก ๆ

คุณแม่เป็นผู้มีนิสัยเรียบร้อย โอบอ้อมอารีชอบช่วยเหลือน้อง ๆ ลูกหลาน และเพื่อนฝูง เป็นคนรื่นเริง เมื่อสาว ๆ ชอบร้องเพลงเสมอ มีเสียงไพเราะ เคยร่วมในการแสดงละครร้องในสมัยรัชกาลที่ ๖ บ่อย ๆ มีฝีมือในการเย็บปักและทำดอกไม้ร้อยดอกไม้มาก เมื่อพวกเรายังเป็นเด็ก ได้เห็นคุณแม่เขียนลายบนเสื่อ และปักลูกปัด ปักเลื่อมเสมอ อย่างที่เรานิยมใช้กันในสมัยนี้ ถ้าเพื่อนฝูงญาติจะบวชนาค ก็เป็นผู้จัดการทำดอกไม้คลุมไตรไปช่วย พวกเราก็ช่วยท่านตัดก้านดอกพุดเด็ดดอกรัก ร้อยอุบะบ้าง เมื่อไปงานศพผู้ใดก็จัดทำหรีดเองเสมอ สิ่งที่ลูกจะลืมเสียมิได้ก็คือ คุณแม่เป็นผู้ที่รักลูกปานดวงใจ ลูกทุกคนของคุณแม่ ตั้งแต่เกิดมาจนกระทั่งเติบโต ไม่เคยถูกคุณแม่เฆี่ยนตีเลย นอกจากนี้คุณแม่เป็นผู้ที่ชอบอ่านหนังสือมาก อ่านหนังสือได้ทุกชนิด หนังสือเรื่องขุนช้างขุนแผน พระอภัยมณี อิเหนา หรือพระราชนิพนธ์ของพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๖ เกือบทุกเล่ม คุณแม่ชอบอ่านมาก หนังสือสามก๊กพงศาวดารจีน ฯลฯ

คุณแม่อ่านซ้ำ ๆ ได้ ตลอดจนหนังสือนิทานต่าง ๆ อ่านแล้ว คุณแม่ก็จดจำและชอบนำเอามาเล่าให้ลูกหลานฟัง

นอกจากนี้คุณแม่เป็นผู้ที่นับถือเลื่อมใสในพระพุทธศาสนามาก เคยรับอุปสมบทพระภิกษุ และบริจาคทรัพย์สร้างพระพุทธ-รูป ทอดกฐิน สร้างเรือนพักให้แม่ชีอยู่ในวัดใกล้ ๆ บ้าน บางคราวในวันพระคุณแม่เคยไปค้างถือศีลที่วัดเพื่อทำบุญ รวมทั้งได้ตักบาตรเป็นประจำอยู่เสมอไม่ขาด

ตอนสงครามโลกครั้งที่สอง คุณแม่ได้สมัครเป็นอาสากา-ชาดในแผนกการครัว ได้ไปช่วยทำงานอยู่เป็นระยะเวลานาน จนได้รับเหรียญช่วยราชการเขตภายใน

ในระยะหลัง ๆ เมื่อ ๑๐ ปีเศษมานี้ ท่านมีอายุ ๖๐ ปีแล้ว สุขภาพของคุณแม่ไม่ค่อยดี เพราะอ้วนมาก เป็นโรคความดันโลหิตสูง ไม่ค่อยได้ไปไหน พักผ่อนอยู่กับบ้านส่วนมาก แต่ยังมีใจรักในการฝีมือ ไม่อยู่นิ่ง ชอบเย็บเสื้อให้หลาน ๆ และเด็กในบ้าน จนพวกเราต้องคอยห้าม เพราะสายตาท่านไม่ค่อยดี และการเย็บจักรอาจทำให้เหนื่อย ถ้าไม่เย็บเสื้อ ก็ถักไหมพรม ทำหมอน ทำย่าม เป็นของขวัญให้ลูกหลานเสมอ

คุณแม่เป็นผู้ที่มีความอดทนมาก เจ็บป่วยเล็กน้อยก็ทนมิได้บ่นออดแอด เกรงใจลูก ๆ จะเป็นห่วง เมื่อโรคความดัน

โลหิตค่อยยังชั่ว ก็เริ่มป่วยเป็นโรคตับอักเสบ มีอาการเบื่ออาหาร และผอมลงมาก พวกลูก ๆ ก็ขอให้เข้าพักรักษาตัวในโรงพยาบาลอยู่ได้ประมาณ ๕ อาทิตย์ โรคก็กำเริบมากขึ้น จนนายแพทย์ไม่สามารถจะช่วยไว้ได้ และคุณแม่ได้จากพวกเราไปในวันที่ ๑๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๐๘ ทิ้งความวิปโยคและอาลัยรักไว้กับพวกเราทุกคน

สุดท้ายนี้ ลูก ๆ ทุกคนของคุณแม่ไม่มีอะไรจะกล่าวอีก นอกจากขอตั้งจิตอธิษฐาน ขออานิสงส์แห่งความกตัญญูกตเวทีที่คุณแม่ได้ประกอบแล้วอย่างสูงแก่บรรพบุรุษ ขอกุศลผลบุญที่คุณแม่ประกอบมาแล้วแต่กรรมดี และขออานิสงส์ทั้งหลายของลูกทุกคนที่ได้ประกอบแล้ว จะมีมากน้อยเพียงใด จงเป็นส่วนประกอบ–เป็นพลัง–ดลบรรดาลให้ดวงวิญญาณของคุณแม่ไปสู่สุขคติในสัมปรายภพ เสวยสุขารมณ์อยู่ ณ สรวงสวรรค์ชั้นฟ้า สมดังเจตนาตามคติวิสัย เทอญ.

พงพิศ จุลเสวก

ยามแก่เฒ่าหมายเจ้าเฝ้ารับใช้
ยามป่วยไข้หมายเจ้าเฝ้ารักษา
ยามเมื่อถึงวันตายวายชีวา
หวังให้ลูกปิดตาเมื่อสิ้นใจ.

"พระราชนิพนธ์รัชกาลที่ ๖"

คำนำ

ลูกหลานและญาติมิตรของคุณแม่ทุกคนทราบดีว่า คุณแม่ชอบท่องเที่ยว การท่องเที่ยวของคุณแม่นั้นบางทีก็เต็มไปด้วยความลำบาก เช่น ต้องขี่ช้าง ขึ้นเกวียน และนั่งรถโดยสาร รถไฟในสมัยนั้นยังไม่สะดวกเหมือนปัจจุบันนี้ แต่มีอยู่ครั้งหนึ่งซึ่งข้าพเจ้ารู้สึกว่าเป็นการเดินทางท่องเที่ยวที่สะดวกสบายและเป็นที่สบอารมณ์คุณแม่มาก การท่องเที่ยวครั้งนั้นเป็นการเดินทางทางน้ำ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๕ ซึ่งเป็นอนุสนธิของบทประพันธ์นี้

ขณะนั้นข้าพเจ้าเพิ่งเริ่มรับราชการใหม่ๆ ในกรมเกษตร มีหน้าที่รับผิดชอบการบำรุงพันธุ์ข้าว และการทำนาโดยทั่วไปในท้องที่ ๔๒ อำเภอในภาคกลาง ข้าพเจ้ามักจะออกตรวจท้องที่ทุกเดือนโดยใช้เรือเกษตร ข. ๗ ซึ่งมีห้องนอน ห้องครัวพร้อมมูลเป็นพาหนะ

ในราวเดือนกรกฎาคม หรือสิงหาคม ของ พ.ศ. ๒๔๘๕ ข้าพเจ้าได้ชวนคุณแม่ไปด้วยในการตรวจข้าวที่อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แล้วเลยไปทำการติดต่อกับท่าน

ผู้ว่าราชการจังหวัดต่าง ๆ ในภาคกลาง เนื่องด้วยข้าพเจ้าได้รับแต่งตั้งให้เป็นเจ้าหน้าที่สะสมเสบียงอาหารประจำภาคนี้

ข้าพเจ้า ยังจดจำการเดินทาง ครั้งนั้นได้แน่ชัด เหมือนได้ไปมาเมื่อวานนี้เอง เราลงเรือที่ท่าสะพานพุทธ ฯ คณะของเรามีหกคน คือ คุณแม่ ข้าพเจ้า นางนวม ซึ่งไปช่วยทำครัว เด็กหญิงเหน่ง หลานอายุเจ็ดขวบของนางนวม นายท้ายนิ่ม และกลาสีแทน เราหยุดทุก ๆ อำเภอที่ผ่านไปในเส้นทางลำน้ำเจ้าพระยา ซึ่งอยู่ห่างกันในชั่วระยะเรือแล่นสี่ชั่วโมง พอมืดที่ใดเราก็พักค้างคืนที่นั่น ระหว่างทางก็แวะให้เด็กไปจ่ายตลาดมาทำกับข้าวรับประทานกัน ถึงวัดสำคัญ ๆ เช่น วัดพระนอนป่าโมกข์ วัดไชโย วัดเขาธรรมมูล ก็แวะไหว้พระและแทบทุกอำเภอที่แวะพนักงานบำรุงข้าวประจำอำเภอก็จะเข้ามาหาข้าพเจ้า แล้วก็คุยกับคุณแม่เป็นที่สนุกสนาน บางทีก็ตามไปส่งถึงอีกอำเภอหนึ่ง การเดินทางของเราไปสิ้นสุดเอาที่จังหวัดอุทัยธานี

ในระหว่างเดินทางนี้ ข้าพเจ้าได้ใช้เวลาว่างแต่งนิราสลำน้ำเจ้าพระยาขึ้นโดยเขียนเป็นช่วงอำเภอต่ออำเภอ เมื่อเขียนเสร็จทีละสองสามคำกลอน ข้าพเจ้าก็วางสมุดร่างไว้ แล้วไปนั่งสูบบุหรี่ที่หัวเรือ หรือไม่ก็ตรวจรายงาน ระหว่างนั้นคุณแม่ก็เอา

สมุดร่างนั้นไปอ่าน เป็นอันว่านิราสเรื่องที่ปรากฏต่อไปนี้ได้ผ่านสายตาคุณแม่แล้วโดยตลอด

ทั้งที่เวลาล่วงมาแล้วยี่สิบสี่ปี และต้นร่างนั้นก็ได้สูญหายไปในระหว่างสงคราม แต่ข้าพเจ้าก็ยังจำข้อความได้ครบถ้วน ต่อไปนี้ข้าพเจ้าจะได้เขียนขึ้นใหม่จากความทรงจำ

อนึ่ง ในระหว่างการเดินทางครั้งนั้น ข้าพเจ้าได้ประกอบกรรมดีไว้อย่างหนึ่ง คือ ได้ช่วยชีวิตเด็กหญิงเหน่งที่ไปด้วยให้รอดจากการจมน้ำตาย ข้าพเจ้าขออุทิศกุศลนี้และกุศลอื่นใดที่ข้าพเจ้าได้ประกอบไว้ให้แก่คุณแม่ทั้งสิ้น ขอคุณแม่จงประสบแต่ความสุขความสบายในสัมปรายภพนั้นเทอญ.

กมล ชาญเลขา

๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๙

"รูป ชีรติ มจฺจานํ นามโคตฺตํ น ชีรติ"

"ร่างกายของสัตว์ทั้งหลายย่อมยับไป แต่ชื่อและโคตร หาย่อยยับไปด้วยไม่."

นิราศลำน้ำเจ้าพระยา

นิราศร้างห่างไปไกลเมืองหลวง
ให้เงียบเหงาเปล่าจิตระอิดทรวง
มิอาจหน่วงเหนี่ยวงานรำคาญใจ
ไปตรวจข้าวชาวนาหน้าน้ำหลาก
ไหลมามากทางประสักกักไม่ไหว
ท่าหลวงบ้ายถ่ายทิ้งทะเลไป
ปะหันใกล้ทางน้ำจำเดือดร้อน
ทุ่งหลังวัดเขาดินถิ่นน้ำท่วม
ต้นข้าวร่วมสี่พันไร่วันก่อน
ความเสียหายที่แท้ไม่แน่นอน
พอน้ำทรงข้าวที่ซ่อนอาจโผล่ตัว
เรือออกเก้านาฬิกาช้าอะโข
มัวโยกโย้เสียเวลาน่าเวียนหัว
น้ำไหลเชี่ยวเพรียวมาช่างน่ากลัว
สวะกลั้วเกลื่อนไปในนที
ในตอนต้นคนสะพรั่งสองฝั่งฟาก

เรือนมุงจากกระเบื้องบังสังกะสี
อีกโรงงานร้านชำทำเลดี
เสียงอึงมีร้องขอต่อราคา
พ้นสะพานผ่านฟ้ารามาหก
พระทรงยกชาวไทยให้เทียมหน้า
เข้าระบอบอารยะประเดิมมา
แต่อัยกาบิตุเรศวิเศษวงศ์
ถึงเมืองนนท์คนยากลำบากนัก
ต้องถูกกักอยู่เป็นกลุ่มเพราะลุ่มหลง
ละเมิดสิทธิผิดกฎหมดทางลง
เขาจึงส่งมาสอนสั่งตั้งตนดี
ถึงปากเกร็ดเกร็ดใหญ่ไม่อ้อมเกร็ด
เข้าทางลัดเรือระเห็จเร่งเต็มที่
เพราะน้ำเชี่ยวเรือจึงช้าล่าเหลือดี
ถึงปทุมธานีค่อยดีใจ
โอ้มาเดียวเปลี่ยวอกฟกอนาถ
อนงค์นาถในผื่นนั้นอยู่ไหน
แลไปทั่วขั้นฟ้าสุราลัย

เหลือบดูใต้พสุธาหาไม่พบ
หรือจะอยู่ตามเขาลำเนาไม้
ทะเลเหนือทะเลใต้ไม่ประสบ
อนิจจายาใจพี่ใครพบ
จะมัวหลบอยู่ไยไม่อาจตาม
ให้เคืองขุ่นงุ่นง่านทะยานจิต
กำเริบฤทธิ์สหัสนัยน์ก็ไม่ขาม
จะแย่งชิงทิพเนตรสังเกตความ
มาจับยามส่องดูนางอยู่ใด
ถึงเวลาสายัณห์ตะวันลับ
สกุณาบินกลับหรือไปไหน
เป็นหมู่เหล่าจะเข้ารังหรืออย่างไร
เช้าจากไปเย็นก็กลับไม่ลับเลย
เห็นทวิชอิจฉาน่าน้อยจิต
แม่มิ่งมิตรของข้าอนิจจาเอ๋ย
เจ้าจากพี่ไม่มีเหลือเยื่อใยเลย
รักที่เคยคิดว่าแท้กลับแปรปรวน
แม้ร่างกายจะได้เห็นเป็นร่างเก่า

แต่ใจเจ้าสิกระทำให้กำศรวล
ร่างที่เห็นเป็นอื่นไม่ชื่นชวน
ใจกายควรกระชับมั่นเป็นอันเดิม
จะถือโทษโกรธเขาเราก็ผิด
ไม่พินิจเรื่องราวที่กล่าวเสริม
เขายุยงส่งข้อต่อเรื่องเติม
นับแต่เริ่มโกรธกันมากว่าหกปี
นางในฝันของฉันนี้ไม่มีแล้ว
ถึงแว่นแก้วทิพเนตรของโกสีย์
อีกตรีเนตรอันลำยองของภูมี
ปชาบดีก็ไม่ส่องมองเห็นตัว
ถึงบางไทรใกล้ลานเทเวลาค่ำ
นายท้ายทำเรือเซต้องเหหัว
เลียบเข้าฝั่งนั่งดี ๆ ที่น่ากลัว
ลานเทชั่วเทชีวิตปลิดมลาย
บางปะอินถิ่นงามพระรามห้า
เสด็จมาแรมประทับนับครั้งหลาย
ในที่สุดอยุธยาท่าทางปลาย
จอดที่ป้ายที่ทำการงานประจำ

กรุงเก่านี้พี่และน้องและผองเพื่อน
ได้มาเยือนจำเนียรกาลนานฉนำ
เมื่อแรกเริ่มรู้จักสลักจำ
ครั้งนั้นสำราญสนุกทุกข์ไม่มี
จิตประวัติตัดไม่ลงตรงไปไหว้
หลวงพ่อใกล้วังโบราณสถานที่
เราทั้งสองประคองรักสามัคคี
เมื่อสิบสี่กรกฎาล่วงมานาน
ยังจำได้ไม่ลืมดูดดื่มนัก
เมื่อแรกรักปั้กใจในคำหวาน
ยามน้องยิ้มพี่ก็แย้มแช่มชื่นบาน
แสนสำราญปานแมนแดนภิรมย์
ออกจากวัดลัดตรงไปลงท่า
เห็นกุลีมีหน้าตาขื่นขม
เป็นกุลีนี้แรงหนักตักแดจม
ตั้งหน้าก้มกัดฟันประจัญงาน
หวนคำนึงถึงคนไทยสมัยนี้
ชูชาติพลีพร้อมพรักสมัครสมาน
ล้วนปั้นแรงแบ่งความคิดประสิทธิการ

ต่างคิดอ่านล้อมรั้วทั่วประชา
แรงทหารชำนาญเลิศประเสริฐศรี
แรงกุลีสี่ดิ้นอย่างน้อยนักหนา
งานของไทยใช้แรงนอกออกระอา
เขาต่างพาเงินออกนอกแดนไทย
อินวิสิเบิ้ลไอเท่มเต็มไปหมด
ควรกำหนดคิดอ่านการแก้ไข
เราเป็นไทยใจต้องสู้ชูชาติไทย
ต้องพร้อมใจพร้อมกำลังระวังเมือง
เรือแล่นไปผ่านไร่นาสารพัด
จิตประวัติถึงข้าวไทยสมัยเฟื่อง
เมื่อราษฎร์รุ่งก็จูงชาติศาสน์ประเทือง
นี่เป็นเรื่องหลักวิชาน่าใส่ใจ
เห็นชาวนาหน้าเศร้าเราก็รู้
พิเคราะห์ดูฐานะเป็นไฉน
รายได้น้อยคอยแต่จ่ายเบื่อหน่ายใจ
รายได้ใช้ควรเพิ่มเสริมขึ้นมา
อันการเพิ่มรายได้ให้ผู้เพาะ
วิธีเหมาะมีสองจะลองว่า

หนึ่งเร่งรัดจัดแจงแต่งราคา
ตั้งโควต้าการเพาะเจาะจงไป
วิธีนี้คณะสหรัฐ ฯ
นิวดีลจัดแจงกระทำเป็นการใหญ่
เอ. เอ. เอ. ออกจะแย่เคยแน่ใจ
ไม่ทันไรก็อะเม็นด์กันเป็นทาง
อีกวิธีดีกว่าโควต้าแน่
คือต้องแก้ลดค่าส่งลงไปบ้าง
ข้อสำคัญนั้นอยู่ที่คนกลาง
ช่วยแผ้วถางเพียรทำสำเร็จที
จงเห็นอกผู้ตกยากลำบากนัก
กำไรหักเอาแต่น้อยจะพลอยศรี
ชาวนาร่ำท่านกรวยช่วยกันดี
ชาวนาจนถึงท่านมีกไม่นาน
เมื่อเลี้ยงเป็ดประสงค์ไข่จงใฝ่ฝัก
ให้สำนักเคหาและอาหาร
ถ้าขับเค้นเห็นแต่สั้นไม่ทันนาน
เป็ดวายปราณไข่ปลาศเลยขาดทุน
เรือแล่นลิ่วลมพัดฉิวต้องผิวเนื้อ

สบายเหลือละอารมณ์ที่เคืองขุ่น
และดูงานทดลองของเจ้าคุณ ฯ
หันตรา จุนเจือพันธ์ข้าวแก่ชาวนา
ถึงบางปะหันมิทันบ่ายร้ายที่ไหน
ไม่ทันไรข้าวสล้างเหมือนอย่างว่า
ความเสียหายไม่ร้ายแรงดังแจ้งมา
สักพันกว่าไร่เท่านั้นที่อันตราย
ไม่รอรั้งตั้งหน้าไปหาเหนือ
อาทิตย์เอื้อแอบแฝงไม่แกล้งฉาย
เมฆช่วยบังกระทั่งเย็นซ่อนเร้นกาย
แสงกระจายสาดมาเมื่อสายัณห์
มหาราชราชเรือกระเดื่องเดช
มาประเวศแวะหรือชื่อจึงผัน
เปลี่ยนจากก่อนนครใหญ่ทำไมกัน
อำเภอนั้นชื่อลื้นเรื่องเพลงเรือ
เข้าบางแก้วแนวคลองลองเลียบเลาะ
เผื่อปะเหมาะหมายจะพักชักเพลียเหลือ
นั่งเฉย ๆ เลยเป็นเหน็บเจ็บใจเจือ
รู้สึกเบื่อชีวาอยากลาตาย

เห็นสุมทุมพุ่มไม้รายสองฝั่ง
เป็นแนวตั้งมืดมิดจิตใจหาย
เรือแล่นไปในแนวดำค่ำคืนกราย
แนวมืดหมายมฤตยูเรารู้ตัว
ถึงอ่างทองของใครที่ไหนอ่าง
ใครหนอช่างตั้งชื่อระบือทั่ว
อู่ข้าวปลาอาหารงานในครัว
เรียกอ่างทองรึเซอวัวร์อาหารไทย
หลวงพ่อใหญ่วัดไชโยองค์โตเหลือ
เมื่อผ่านเรือมาถึงพึงกราบไหว้
เฉพาะพักตร์ตระหนักแน่เกิดแก่ใจ
ทุกสิ่งไซ้ร้อนัตตาทั่วหน้ากัน
ชนทั้งมวลชวนจะเมาห์ไม่เข้าท่า
ต่างมุ่งแต่ตัณหาดูน่าขัน
อวิชาพายุ่งพุ้งซ่านครัน
ตัวเองนั้นแน่หรือคือของใคร
ถึงเมืองพรหม ฯ สี่พักตร์ตระหนักแน่
แต่พรหมแปรพักตร์ทั้งสี่ไปที่ไหน
สัตว์ผู้ยากตรากตรำระกำใจ

พระพรหมไม่เหลียวแลแก่ข้าเลย
สิงห์บุรีที่นายแท่นผู้แกว่นกล้า
รวมประดาเลือดไทยไม่ยอมเฉย
ตั้งค่ายบ้านบางระจันมั่นคงเคย
ชาวไทยเอ๋ยเป็นประวัติถนัดมา
ถึงเมืองอินทร์ถิ่นตาลหวานลิ้นนัก
แต่ว่ารักที่รักจริงหวานยิ่งกว่า
หวานอะไรก็ไม่เท่าเราสองรา
คราวสัญญารักมั่นจนวันตาย
กระแสร์ชลวนเชี่ยวเรือเลี้ยวลัด
เลาะเลียบลัดเข้าทางอย่างใจหมาย
กระแสร์ชลสิงวนวิ่งเวียนกลาย
ใจคนเราเล่าจะร้ายสักเพียงไร
ถึงชัยนาทมาดมุ่งผะดุงจิต
ข้าหลวงมิตรร่วมประสานงานชิ้นใหญ่
จึงขึ้นหาพาทีพอมีใจ
แล้วรีบลาเร่งไปอุทัยธานี
มิทันนานผ่านตาข้างหน้านั้น
สิ่งขรรค์นั้นเคียงน้ำอร่ามศรี

บนไหล่เขามีอารามงดงามดี
พรรณพฤกษ์สีต่าง ๆ ก็พร่างพราว
สูงขึ้นไปนั้นไซร้เป็นโบสถ์สวย
บรรไดช่วยชูเห็นเป็นทางขาว
พระธรรมจักร์สำนักนี้มีเรื่องราว
ที่เล่ากล่าวกันมาน่าอัศจรรย์
มีผู้เห็นเป็นรอยบาทขนาดใหญ่
ตามทางไปสู่ป่าพนาสัณฑ์
ชาวบ้านแจ้งแคลงใจสงสัยครัน
เท้าใครนั้นจึงโตมโหฬาร
ขึ้นบรรไดไปมองสองพระบาท
เป็นโคลนราดเรี่ยอยู่ก็รู้ท่าน
ได้เดินหนดั้นไปในดงดาน
ปาฏิหาริย์เห็นชัดถนัดตา
นึกอยากบวชสวดมนต์อยู่บนเขา
เยี่ยงอิเหนาคราวโศกวิโยคหา
พระน้องนางปางลมหอบลอบลักพา
กล่าววาจาว่าไว้จับใจนัก
"จะหักอื่นขืนหักก็จักได้

หักอาลัยนี้ไม่หลุดสุดจะหัก
สารพัดตัดขาดประหลาดนัก
แต่ตัดรักนี้ไม่ขาดประหลาดใจ"
อาทิตย์สาดกราดส่องต้องตัวโบสถ์
และเขตโขดขุนเขินเนินไศล
ตะลึงแลชะแง้เห็นเด่นกระไร
ให้ติดใจในความงามเมื่อยามเย็น
มโนรมย์อุดมสรรพ์ธัญญาหาร
ทั้งคาวหวานครบถ้วนล้วนได้เห็น
คุ้งสำเภาเขาก็เรียกสำเหนียกเป็น
เมืองท่าเช่นพระนครจรจากมา
แม่น้ำแยกแพรกไปอุทัย ๆ ถิ่น
คือแดนดินเมืองดอนชะง่อนผา
อุทัย ๆ นี้มีชื่อเลื่องลือชา
ถึงใกล้ป่าก็เจริญเกินกว่าใคร
ถึงที่หมายปลายทางอย่างกำหนด
ไม่เลี้ยวลดรั้งรอต่อไปไหน
เหมือนเพลิงรุมสุมอกฟกในใจ
รีบครรไลกลับนครร้อนกมล

ถึงตามน้ำยามล่องซ้ำลองเร่ง
เรือยังเพ่งไปว่าล่าน่าฉงน
เออกระไรใจเราเฝ้าทุกข์ทน
หกปีหม่นหมองใจไม่เจ็บจำ
เราคนไกลใครเล่าเขาจะห่วง
มีแต่ล่วงเกินเล่นไม่เห็นขำ
ชรอยเคราะห์เจ้าะจงคอยส่งกรรม
ระคายคำคนขอดตลอดกาล
อยู่เฉย ๆ เคยทำงานพาลจะเบื่อ
เราก็เชื่อเชิงเสมียนจึงเขียนสาส์น
เป็นกลอนสดหมดเพื่อนจากเรือนชาน
จากนงคราญคราสวาทนิราสเอย.

พอทราบข่าวคุณแม่ลับดับชีวิต
ใจก็คิดถึงอยู่ไม่รู้หาย
อันจากอื่นหมื่นแสนแม้นไม่ตาย
คงไม่หายลี้ลับต้องกลับมา

คุณแม่ตายไปลับไม่กลับแน่
ได้แต่แลได้แต่คอยละห้อยหา
ได้แต่โศกเศร้าถวิลกินน้ำตา
ทุกเวลาคงไม่เห็นเหมือนเช่นเคย.

ปาฐกถาแสดงในการประชุม
นักบัญชีทั่วประเทศครั้งที่ 1

เมื่อ 23 มกราคม 2509

ณ ศาลาสันติธรรม

เรื่อง

การประชุมระหว่างชาติของ
สถาบันการตรวจบัญชีระดับสูงสุด

(THE INTERNATIONAL CONGRESS OF SUPREME AUDIT INSTITUTIONS)

โดย

ศาสตราจารย์ คำนึง ชาญเลขา
ประธานคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

ท่านผู้มีเกียรติ และเพื่อนร่วมอาชีพที่รักทั้งหลาย

ข้าพเจ้ารู้สึกเป็นเกียรติอย่างยิ่ง ที่ได้รับเชิญให้มาพูดในวันนี้อันเป็นส่วนหนึ่งของการประชุมนักบัญชีทั่วประเทศที่ได้จัดให้มีขึ้นเป็นครั้งแรกในประวัติของประเทศไทย ข้าพเจ้าสนใจในการประชุมนี้มาก จึงได้ให้ความร่วมมือตลอดมา และขอถือโอกาสนี้แสดงความยินดีต่อ คุณบุญชู โรจนเสถียร ประธานกรรมการสมาคมนักบัญชีแห่งประเทศไทย ผู้เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงและทุ่มเททั้งกำลังกาย กำลังใจ ตลอดจนกำลังทรัพย์ ปลุกปล้ำการประชุมครั้งนี้ จนสำเร็จขึ้นด้วยดี ดังที่ท่านทั้งหลายได้เห็นอยู่ ณ บัดนี้

เรื่องที่ข้าพเจ้าจะนำมาพูดในวันนี้ ข้าพเจ้าได้เลือกเอาเรื่องการประชุมระหว่างชาติ ของ สถาบันการตรวจบัญชี ระดับสูง (The International Congress of Supreme Audit Institutions) เพราะเห็นว่าเป็นเรื่องที่เหมาะสมกับการประชุมของเรา และยังรู้สึกว่า สารัตถของการประชุมแต่ละคราวของเขายังอาจเป็นประโยชน์ให้ข้อคิดเห็น และความรู้บางอย่างแก่นักบัญชีได้บ้างไม่มากก็น้อย จึงได้เลือกนำมาพูด ณ ที่นี้

ก่อนอื่น ข้าพเจ้าใคร่ถือโอกาสเริ่มเรื่องด้วยคำว่า "การประชุม" เสียก่อน ในภาษาไทยเราใช้คำว่า "การประชุม" แต่คำเดียวจึงดูจะสะดวกดี บุคคลหลายคนมาร่วมวงกันที่ไรเราก็เรียกว่าเป็น "การประชุม" มันเรื่อยไปเป็นไม่ผิด ไม่ว่าประชุมเล็กประชุมใหญ่ก็เป็นการประชุมทั้งนั้น แต่ของฝรั่งเขาหาเป็นเช่นนั้นไม่ คำว่า การประชุมนั้นในภาษาอังกฤษที่พบบ่อย ๆ เขามี Meeting Conference, Convention แล้วก็ Congress ข้าพเจ้าไม่ใช่นักภาษาศาสตร์ จึงขอสารภาพว่าไม่รู้ความแตกต่างของความหมายของทั้ง ๔ คำนี้อย่างลึกซึ้งเลย แต่สำหรับความคิดเห็นส่วนตัว ซึ่งจะผิดถูกอย่างไร ขอฝากไว้กับท่านผู้รู้ด้วย ข้าพเจ้าเห็นว่า Meeting เป็นการประชุมธรรมดา ๆ Conference เป็นการประชุมกันจริง ๆ จัง ๆ มีการปรึกษาหารือกันอย่างเป็นทางการ แต่ก็ยังเป็นการประชุมระหว่างบุคคลกับบุคคล เช่น การประชุมระหว่างสมาชิก สมาคม สโมสร หรือ ผู้ที่อยู่ในสาขาวิชาการหรืออาชีพต่าง ๆ เป็นต้น ส่วน Convention นั้น เป็นการประชุมระหว่างคณะผู้แทนขององค์การหรือสถาบันใด ๆ คือ จะต้องมีการแต่งตั้งคณะผู้แทน (Delegation) เป็นทางการมาเข้าร่วมการประชุม สำหรับเรื่อง Congress

นั้น ดูก็จะคล้าย ๆ กับ Convention ในเรื่องพิธีการต่าง ๆ แต่ถือว่าเป็นการประชุมที่ใหญ่มาก พิธีการก็มีมากกว่า และตามธรรมเนียมนั้นมักจะประชุมกัน ๓ ปีต่อครั้ง

การประชุม ที่ข้าพเจ้า จะนำมาเล่านี้ เป็นการประชุม แบบ Congress จึงมีขึ้นทุก ๓ ปี เป็นการประชุมของบรรดาสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินของประเทศต่าง ๆ ซึ่งในขณะนี้มีประเทศที่เป็นสมาชิกแล้วเป็นจำนวน 123 ประเทศ เรื่องชื่อของสำนักงานก็ดูจะยุ่งอยู่ไม่น้อย เพราะเรียกชื่อหน่วยราชการที่มีอำนาจหน้าที่ตรวจบัญชีของรัฐบาลต่าง ๆ กันไป เช่น อังกฤษ เรียกว่า Auditor General ไทยเรียก Audit Council สหรัฐ-อเมริกาเรียก Comptroller General ซึ่งกลับไปตรงกับอธิบดีกรมบัญชีกลางของไทย อิสราเอลเรียก State Comptroller ฝรั่งเศสและประเทศในภาคพื้นยุโรป เรียกเป็นศาลบัญชี Cour des Comptes และยังมีชื่ออีกต่าง ๆ มากมาย เลยมีการตกลงกันว่าประเทศไหนจะเรียกชื่ออย่างไรก็ตาม แต่ชื่อเป็นทางการของ คองเกรส เรามาร่วม เรียกกันเสียให้ เหมือนกัน ทั่วไปว่า เป็น "สถาบันการตรวจบัญชีระดับสูงสุด" (Supreme Audit Institution) สำนักงานคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินของ

ประเทศไทย จึงเป็นสถาบันการตรวจบัญชีระดับสูงสุดของประเทศไทย

การประชุมระหว่างประเทศ ของสถาบันการตรวจบัญชีสูงสุดของรัฐนั้น Dr. Emilio Fernandez Camus Y Camus, Presidente del Tribunal de Cuentas de Cuba, ประธานศาลการบัญชีของประเทศคิวบาขณะนั้น เป็นผู้ริเริ่มและคิดก่อตั้งขึ้น เมื่อ พ.ศ. 2496 เพราะได้พิจารณาเห็นว่าสถาบันการตรวจบัญชีของรัฐ ซึ่งเป็นสถาบันที่มีความสำคัญสูงสุดสถาบันหนึ่งในแต่ละประเทศ มีบทบาทสำคัญ เป็นสถาบันที่มีอำนาจและหน้าที่ในการควบคุมการเงินของแผ่นดิน ควรที่บรรดาหัวหน้าสถาบัน หรือผู้แทนชั้นอาวุโสของสถาบันจะได้มีการประชุมพบปะกันบ้างตามโอกาสอันสมควร เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หลักวิชา และวิธีการตรวจบัญชีของรัฐที่แต่ละประเทศดำเนินการอยู่ให้ประเทศอื่นได้ทราบ อันเป็นการเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการอย่างหนึ่ง นอกจากนี้ยังเห็นว่าการตรวจบัญชีของรัฐที่ประเทศต่าง ๆ ดำเนินอยู่นั้น ควรจะเป็นไปในรูปและวิธีการอย่างเดียวกัน หรือมีมาตรฐานอันเป็นที่ยอมรับนับถือร่วมกัน และยังมีความเห็นต่อไปอีกว่าสถาบันการตรวจบัญชีของรัฐ

ของประเทศต่าง ๆ ควรจะได้ร่วมกันจัดตั้งสถาบันระหว่างประเทศขึ้น ให้เป็นสำนักงานกลางในการเผยแพร่วิชาการ ความรู้ และร่วมมือกันปรับปรุงการบริหารงานด้านการตรวจบัญชี และการควบคุมการเงินของแผ่นดินให้อยู่ในมาตรฐานที่ถูกที่ควร จึงได้ปรึกษาหารือกับบรรดาประเทศต่าง ๆ ในอเมริกาใต้ ซึ่งต่างก็เห็นดีด้วย ศาลการบัญชีของสาธารณรัฐคิวบาจึงรับหน้าที่เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมและเชิญบรรดาประเทศต่าง ๆ ในลาตินอเมริกาและยุโรปมาร่วมการประชุมเป็นครั้งแรก เรียกว่า

I° Congreso Internacional de Entidades Fiscalizadoras

I^e Congrés International des Institutions Supérieures de Contrôle des Finances Públidues

I° Congresso Internacional ds Instituicões de Contrôle des Financas Publicas

I Internationaler Kongress der Obersen Rechnungskontrollbehorden

First International Congress of Supreme Audit Institutions

การประชุมครั้งที่ 1 ได้จัดให้มีขึ้นที่กรุงฮาวานา ประเทศคิวบา ตั้งแต่วันที่ 2 พฤศจิกายน ถึง วันที่ 9 พฤศจิกายน 2496 มีประเทศต่าง ๆ ส่งผู้แทนเข้าร่วมการประชุมรวม 34 ประเทศ สำหรับประเทศไทยไม่ได้รับทราบเรื่อง เกี่ยวกับ การประชุม ครั้งนี้เลย ทราบแต่ว่าเรื่องที่ได้พิจารณากันส่วนใหญ่นั้นเกี่ยวกับการร่วมมือที่ประเทศต่าง ๆ ควรจะให้ เพื่อให้การประชุมครั้งต่อไปเกิดผลยิ่งขึ้น รวมทั้งการจัดตั้งสำนักงานเลขาธิการถาวรของบรรดาสถาบันการตรวจบัญชีของรัฐทั้งหลาย และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางวิชาการ ซึ่งเป็นที่ตกลงกันในที่ประชุมครั้งที่ 1 นี้ว่า จะจัดให้มีการประชุมระหว่างประเทศของสถาบันการตรวจบัญชีของรัฐขึ้นทุก ๆ 3 ปี สำหรับสำนักงานเลขาธิการถาวรนั้นได้ตกลงให้ประเทศเจ้าภาพเป็นผู้รับดำเนินการไปจนกว่าจะถึงคราวประชุมครั้งต่อไป ก็ให้ทำการ ส่งมอบหน้าที่ให้ประเทศเจ้าภาพใหม่รับทำต่อไป

ในการประชุมครั้งที่ 1 นี้ ประเทศเบลเยี่ยมได้แสดงความประสงค์ขอเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมครั้งที่ 2 ใน พ.ศ. 2499

การประชุมครั้งที่ 2 การประชุมระหว่างประเทศของสถาบันการตรวจบัญชีของรัฐครั้งที่ 2 ได้จัดให้มีขึ้นที่กรุงบรัสเซล

ประเทศเบลเยี่ยม ตั้งแต่วันที่ 24 กันยายน ถึง วันที่ 29 กันยายน 2499 โดยศาลการบัญชีของประเทศเบลเยี่ยม La Cour des Comptes de Belgipue เป็นเจ้าภาพจัดการประชุม มี Dr. Fernand Vrancken, Premier President de la Cour des Comptes de Belgique เป็นประธาน ปรากฏว่ามีประเทศต่าง ๆ ส่งผู้แทนเข้าร่วมการประชุมครั้งนี้ถึง 44 ประเทศ รวมทั้งประเทศไทยด้วย ที่ประเทศเบลเยี่ยมขอเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมครั้งนี้ ก็เพราะตรงกับประเทศเบลเยี่ยมจะฉลองครบรอบ 125 ปีของการสถาปนาศาลการบัญชีของตนด้วย

ได้มีการยอมรับเป็นระเบียบว่า นับแต่การประชุมครั้งที่ 2 เป็นต้นไป ประเทศที่เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมจะต้องขอทำความตกลงกับสำนักเลขาธิการถาวร ฯ กำหนดหัวข้อเรื่องที่จะนำเข้าพิจารณาในที่ประชุมขึ้นล่วงหน้าเสียก่อน ซึ่งตามปกติกำหนดไว้ การประชุมครั้งละ 4 หัวข้อ แล้วรีบแจ้งไปให้ประเทศสมาชิกทราบ เพื่อแต่ละประเทศจะได้จัดทำเอกสารทางวิชาการตามหัวข้อเรื่องเหล่านั้น แล้วเสนอมายังประเทศเจ้าภาพก่อนการประชุมประมาณ 8–10 เดือน เพื่อจะได้จัดการแปลเอกสารและรายงานนั้นเป็นภาษาอื่นต่อไป ในการประชุมครั้งที่ 2 นั้น

ได้กำหนดภาษาที่ใช้ในการประชุมไว้ 3 ภาษา คือ อังกฤษ ฝรั่งเศส และ สเปญ

ตามที่ปฏิบัติกันและถือเป็นประเพณีสืบมา มักให้ประธานของที่ประชุมครั้งก่อนทำหน้าที่เป็นประธานชั่วคราว แล้วประธานผู้นี้จะได้เสนอ หัวหน้าสถาบันการตรวจบัญชี ของรัฐ ของประเทศเจ้าภาพให้เป็นประธานของที่ประชุมต่อไป เมื่อได้เลือกประธานของที่ประชุมเรียบร้อยแล้ว ต่อจากนั้นก็มีการเลือกรองประธาน ๆ ซึ่งตามปกติจะมี 4 คน ประธานของที่ประชุมสาขาทางวิชาการ 4 คน เลขาธิการ 1 คน ผู้รายงานทั่วไป 1 คน เลขานุการฝ่ายสาขาทางวิชาการ 4 คน รวมทั้งผู้รายงานอีกด้วย 4 คน นอกจากนี้ระหว่าง ที่ ดำเนินการ ประชุม อยู่ ที่ประชุม อาจจะตั้ง กรรมาธิการกอร์ปด้วยผู้แทนของประเทศต่าง ๆ ได้อีก โดยความเห็นชอบของที่ประชุมหรือโดยมติของที่ประชุม

บรรดากิจการต่าง ๆ ของการประชุมระหว่างประเทศคงดำเนินไปโดยคณะกรรมการบริหาร "Presidium" ซึ่งกอร์ปด้วย ประธานของที่ประชุม รองประธาน ประธานสาขาวิชาการ ผู้รายงานทั่วไป และ เลขาธิการ

ในที่ประชุมสาขาทางวิชาการประเทศต่างๆ จะอภิปรายและเสนอแนะวิธีดำเนินงานเกี่ยวกับการตรวจบัญชี และการควบคุมการเงินของรัฐ เมื่อที่ประชุมพิจารณาแล้วจะมีมติเป็นข้อเสนอแนะให้ที่ประชุมใหญ่ "Plenary Session" พิจารณารับรองอีกครั้งหนึ่ง และเมื่อที่ประชุมใหญ่ได้พิจารณารับรองเป็นมติข้อเสนอแนะของที่ประชุมแล้ว บรรดาประเทศต่าง ๆ ก็จะรับมติข้อเสนอแนะนั้นไปพิจารณาดำเนินการต่อไป

หัวข้อที่นำเข้าถกแถลงในการประชุมครั้งนี้ คือ:-

1. การหาวิถีทางให้สถาบันการตรวจบัญชีของรัฐมีความเป็นอิสระ
2. การกำหนด วิธี การตรวจสอบ การ เงิน ของ องค์การระหว่างประเทศ
3. การกำหนด วิธีการ ตรวจสอบบัญชีการเงิน ขององค์การของรัฐ และรัฐวิสาหกิจต่าง ๆ ที่รัฐโอนเข้ามาเป็นของรัฐ ตลอดจนรัฐวิสาหกิจ หรือองค์การต่าง ๆ ที่รัฐให้ความช่วยเหลือทางการเงิน

4. การกำหนดวิธีการควบคุมเพื่อป้องกันทางด้านการจ่ายเงินหรือรายจ่ายของแผ่นดิน ความมุ่งหมายและกำหนดเวลาของรายจ่ายนั้น ๆ

ในการประชุมระหว่างประเทศ ของสถาบันการตรวจบัญชีของรัฐครั้งที่ 2 นี้ ที่ประชุมได้มีมติแต่งตั้งกรรมการร่างข้อบังคับขององค์การ ระหว่างประเทศ ของ สถาบันการตรวจ บัญชี ของรัฐ The Establishment of International Council of Supreme Audit Institutions ขึ้นคณะหนึ่ง ประกอบด้วยผู้แทนของประเทศเบลเยี่ยม แคนาดา และ สเปญ ให้กรรมการชุดนี้มีหน้าที่ร่างข้อบังคับขึ้น แล้วส่งให้คณะกรรมการอีกชุดหนึ่ง ประกอบด้วยผู้แทนของประเทศเบลเยี่ยม แคนาดา สเปญ โคลอมเบีย เยอรมันตะวันตก อิตาลี และ เลบานอน พิจารณา

การประชุมครั้งที่ 2 ได้มีมติเป็นข้อเสนอแนะให้ผู้แทนประเทศต่าง ๆ ที่มาร่วมการประชุมรับไปพิจารณา และเสนอรัฐบาลของตนต่อไป

มติข้อเสนอแนะของที่ประชุมนั้น เป็นเพียงหน้าที่ของผู้-แทนประเทศต่าง ๆ ที่จะต้องรวบรวมนำเสนอรัฐบาลของตนเท่า

นั้น ส่วนรัฐบาลจะพิจารณาอย่างไร จะดำเนินการตามหรือไม่ เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับความเป็นอิสระของแต่ละประเทศ

สำหรับประเทศไทย ผู้แทนประเทศไทยคงจัดทำรายงานเสนอตามลำดับจนถึงคณะรัฐมนตรีรับทราบ และสิ่งใดที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับวิชาการ ก็คงพิจารณาดำเนินการต่อไปภายในขอบเขตของอำนาจและหน้าที่เท่าที่มีอยู่

การประชุมครั้งที่ ๓ ในการประชุมครั้งที่ ๒ ที่ประเทศเบลเยี่ยมนั้น ผู้แทนของประเทศบราซิลได้เสนอขอเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมครั้งที่ ๓ กรุงริโอ เดอเยนิโร ประเทศบราซิล ที่ประชุมได้มีมติรับข้อเสนอนั้นโดยพร้อมเพรียงกัน

การประชุมครั้งที่ ๓ ได้จัดให้มีขึ้นที่กรุงริโอ เดอ เยนิโร ประเทศบราซิล ตั้งแต่วันที่ ๓ พฤษภาคม ถึง วันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๐๒ โดยศาลการบัญชีของสหรัฐบราซิล Tribunal de Contas da Uniao do Brasil เป็นเจ้าภาพจัดการประชุม มี Dr. Jose Pereira Lira, Presidente do Tribunal de Contasda Uniao เป็นประธาน ประเทศต่าง ๆ ได้ส่งผู้แทนเข้าร่วมการประชุมครั้งนี้ ๓๔ ประเทศ รวมทั้ง

ประเทศไทยด้วย และได้กำหนดหัวข้อเรื่องให้ประเทศต่าง ๆ ส่งรายงานทางวิชาการไปให้ประเทศเจ้าภาพ ดำเนินการแปลเป็นภาษาอื่นต่อไป การประชุมครั้งที่ ๓ ได้กำหนดภาษาสำหรับใช้ในการประชุมไว้ ๔ ภาษา คือ อังกฤษ ฝรั่งเศส สเปญ และปอตุเกต

หัวข้อที่นำเข้าถกแถลงในการประชุมครั้งนี้ คือ.-

๑. การจัดการตั้ง องค์การ สากล ของ สถาบัน การตรวจบัญชีของรัฐ การควบคุมการเงินขององค์การระหว่างประเทศที่จัดตั้งขึ้น

๒. หน้าที่และการปฏิบัติงาน ของสถาบันการตรวจบัญชีของรัฐเกี่ยวกับรายได้ของแผ่นดิน

๓. การแสดง รายงานการเงิน ทางด้าน งบประมาณและการบัญชี เพื่อให้สามารถประเมินผลของการบริหารงานและการเปรียบเทียบกับรายได้ของแผ่นดิน

๔. การกำหนดอำนาจ และหน้าที่ของสถาบันตรวจบัญชีของรัฐให้มีอำนาจ และหน้าที่ในการตรวจสอบบัญชีการเงิน และการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจและสังคม

สงเคราะห์ตามโครงการพัฒนาและฟื้นฟูประเทศ

การดำเนินงานของการประชุมครั้งนี้ คงเป็นไปเช่นครั้งที่ ๒ ผู้แทนประเทศไทยได้รับเลือกให้เป็นประธานสาขาทางวิชาการสาขาที่ ๔ และที่ประชุมได้มีมติรับข้อเสนอของประเทศออสเตรีย ที่จะรับเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมครั้งที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๐๕ ต่อไป

การประชุมครั้งที่ ๔ ได้จัดให้มีขึ้นที่กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย ตั้งแต่วันที่ ๑๖ พฤษภาคม ถึง วันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๐๕ โดยศาลการบัญชีของสาธารณรัฐออสเตรีย Rechnugshofes der Republik Osterreich เป็นเจ้าภาพจัดการประชุม มี Dr. Hans Franzel, Persident des Rechnungshofes der Republik Osterreich เป็นประธาน มีประเทศต่าง ๆ ส่งผู้แทนเข้าร่วมประชุมครั้งนี้ เป็นจำนวนถึง 64 ประเทศ รวมทั้งประเทศไทย ได้กำหนดหัวข้อเรื่องให้ประเทศต่าง ๆ ส่งรายงานทางวิชาการ เพื่อนำเข้าพิจารณาในการประชุมรวม 4 ข้อ คือ

หัวข้อที่นำเข้าถกแถลงในการประชุมครั้งนี้ คือ.–

1. การควบคุม และตรวจสอบการเงินของหน่วยราชการและองค์การอื่น ๆ ที่ตั้งสำนักงานอยู่ในต่างประเทศ
2. การควบคุม และ ตรวจสอบ องค์การ และ หน่วย งานต่าง ๆ ที่ได้รับ เงิน อุดหนุน จาก เงิน ราย ได้ ของแผ่นดิน
3, การควบคุมและตรวจสอบองค์การธุรกิจต่าง ๆ ที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และได้รับความช่วยเหลือด้านการเงินจากรัฐ
4. การดำเนินงานให้ได้ผลยิ่งขึ้น ในด้านการบริหารการคลังตาม ข้อ เสนอแนะ ของ สถาบัน การ ตรวจบัญชีของรัฐ

ในการประชุมครั้งนี้ ที่ประชุมได้พิจารณาเรื่องการจัดตั้งสำนักเลขาธิการถาวรของสถาบันการตรวจบัญชีของรัฐอีก ทั้งนี้เนื่องจากได้รับแจ้งว่า ศาลการบัญชีของประเทศคิวบา ซึ่งทำหน้าที่เป็นสำนักเลขาธิการถาวร ฯ อยู่นั้น ได้เลิกดำเนินกิจการเสียแล้ว ที่ประชุมได้พิจารณาเห็นว่าประเทศออสเตรียอยู่ในสภาพที่เหมาะสมหลายประการ กล่าวคือ เป็นประเทศที่เป็น

กลาง และจากผลของการประชุมครั้งที่ 4 นี้ ก็แสดงให้เห็นชัดว่าประเทศในค่ายต่าง ๆ ได้ส่งผู้แทนมาร่วมการประชุมอย่างพร้อมเพรียง จึงมอบหน้าที่ให้ศาลการบัญชีของสาธารณรัฐออสเตรียเป็นสำนักเลขาธิการถาวรของสถาบันการตรวจบัญชีของรัฐดำเนินกิจการต่อไป ซึ่งรัฐบาลออสเตรียก็ยอมรับ และยังรับที่จะออกค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเองอีกด้วย

การประชุมครั้งที่ 4 คงเป็นไปเช่นการประชุมครั้งก่อน ๆ อนึ่ง การที่ศาลการบัญชีออสเตรียขอเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมครั้งนี้ เพราะประจวบกับการฉลองศาลการบัญชีของประเทศออสเตรียที่ได้ตั้งมาครบ 200 ปี ภาษาที่ใช้ในการประชุม คือ อังกฤษ ฝรั่งเศส สเปญ และ เยอรมัน

ในวันสุดท้ายของการประชุม ที่ประชุมได้พิจารณาผู้ที่จะรับเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมครั้งต่อไป ปรากฏว่า มีการแย่งกันเป็นเจ้าภาพระหว่างประเทศอิสเรล และเลบานอนจึงต้องมีการลงคะแนนลับกัน ผลของการลงคะแนนปรากฏว่าประเทศอิสเรลได้รับคะแนนนิยมสูงสุด ที่ประชุมจึงมีมติรับคำเชิญของประเทศอิสเรล เมื่อผลปรากฏเช่นนี้บรรดาประเทศกลุ่มอาหรับ

ประมาณ 10 ประเทศ จึงได้นัดกันให้ผู้แทนออกจากที่ประชุมไปครู่หนึ่ง และก็กลับเข้ามาใหม่ นี่แสดงให้เห็นว่าแม้จะเป็นการ ประชุม ทาง วิชาการ ก็ยัง หลีกเลี่ยง การ เมือง ไม่ค่อย จะพ้นเสียเลย

การประชุมครั้งที่ 5 ได้จัดให้มีขึ้นที่กรุงเยรูซาเล็มประเทศอิสเรล เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2508 ถึง วันที่ 26 มิถุนายน 2508 โดยสำนักงานคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินของอิสเรล Office of the State Comptroller of Israel เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมมี Dr. Itzhak Ernst Nebenzahl, State Comptroller of Israel เป็นประธาน มีประเทศต่าง ๆ ส่งผู้แทนเข้าร่วมการประชุมรวม 64 ประเทศ เป็นจำนวนผู้แทน 131 คน ซึ่งนับว่ามีผู้เข้าร่วมประชุมมากที่สุด ทั้งที่บรรดาประเทศกลุ่มอาหรับประมาณ 14 ประเทศ งดส่งผู้แทนเข้าร่วมเนื่องจากเหตุผลทางการเมือง

เรื่องที่นำเข้าพิจารณาในการประชุมครั้งนี้มี ๕ หัวข้อ คือ

1. สำนักงานการตรวจบัญชีของรัฐ กับการงบประมาณแผ่นดิน

2. หน้าที่ของสถาบันการตรวจบัญชีของรัฐเกี่ยวกับการให้ความร่วมมือ ส่งเสริมมาตรฐานระดับของการบริหารราชการแผ่นดิน

3. ความชำนาญและประสพการณ์ของสถาบันการตรวจบัญชีของรัฐที่มีอยู่ จะช่วยพัฒนาระเบียบบริหารการคลังของบรรดาประเทศเก่า และประเทศที่พึ่งเกิดใหม่

4. ปัญหาเกี่ยวกับการ บริหารสำนักงาน ตรวจบัญชีของรัฐ รวมทั้งการตั้งงบประมาณรายจ่ายของสำนักงานด้วย

ประเทศไทยได้ส่งผู้แทนเข้าร่วม 2 คน คือ ข้าพเจ้าและคุณปรีชา ไทยอารี กรรมการตรวจเงินแผ่นดินพิเศษ ประจำสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน และได้จัดส่งเอกสารทางวิชาการทั้ง 4 ฉบับ จากประเทศไทย ไปยังเลขาธิการที่ประชุมตามระเบียบ

การประชุมระหว่างชาติ ของสถาบัน การตรวจบัญชีระดับสูงสุดนี้ ถ้าสังเกตดูจะเห็นได้ว่าเขาพยายามย้ายการประชุมแต่

ละครั้งอย่างข้ามทวีป คือ ครั้งที่ 1 ประชุมที่คิวบา ครั้งที่ 2 ย้ายไปเบลเยี่ยมในยุโรป ครั้งที่ 3 ไปอเมริกาใต้ ครั้งที่ 4 กลับไปยุโรป ฉะนั้น ครั้งที่ 5 นี้ ใคร ๆ ก็อยากให้เปิดประชุมในประเทศใดประเทศหนึ่งในอาเซีย ในการประชุมครั้งที่ 4 ที่กรุงเวียนนานั้น ข้าพเจ้าได้ถูกถามว่า ประเทศไทยจะรับเป็นเจ้าภาพได้ไหม เราไม่มีอำนาจจึงตอบเขาไปว่า ยังไม่พร้อม และได้ทราบว่าญี่ปุ่นก็ถูกทาบทามเช่นเดียวกัน และเขาก็ไม่พร้อมเช่นกัน เรื่องจึงตกไปแย่งกันระหว่างอิสราเอล กับเลบานอน ดังกล่าวแล้ว เพราะต่างก็เป็นประเทศในเอเซียเหมือนกัน ในเที่ยวนี้ข้าพเจ้าคิดว่าอาจถูกทาบทามอีก จึงนำเรื่องเสนอ ฯ พณ ฯ นายกรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติมอบให้ข้าพเจ้ามีอำนาจเต็มแทนรัฐบาลไทย ในการเสนอขอเป็นเจ้าภาพในการประชุมครั้งต่อไป (ครั้งที่ 6)

เมื่อได้รับมอบอำนาจมาแล้ว ข้าพเจ้าก็คิดว่าควรจะสร้างจุดเด่น เพื่อให้ที่ประชุมหันมาสนใจกับประเทศไทยก่อน ข้าพเจ้าจึงได้สั่งทำฆ้อนไม้ปุ่มประดู่หุ้มด้วยถมเงิน สวยงามพอใช้ ราคาก็ไม่แพงเสียด้วย พอไปถึงกรุงเยรูซาเล็ม ข้าพเจ้าก็ทำ

บันทึกถึง ดร. เนเบนซารล ประธานตรวจเงินแผ่นดินอิสราเอล แจ้งว่า เมื่อทำพิธีเปิดประชุมเข้ารับหน้าที่ประธานที่ประชุมแล้ว ขอได้ให้เวลาแก่ผู้แทนไทยสักนาที ดร. เนเบนซารล จัดให้โดยเรียบร้อย เพราะเราสนิทกันตั้งแต่ครั้งกรุงเวียนนา ตอนอิสรา-เอลแย่งเป็นเจ้าภาพกับเลบานอนนั้น แกขอให้ข้าพเจ้าช่วยหาเสียงใต้ดินให้ด้วย ปรากฏว่าประเทศแถบตะวันออกไกลลงคะแนนให้อิสราเอลหมด

การประชุมครั้งที่ 5 นี้ เริ่มเปิดในวันที่ 16 มิถุนายน เวลา 9.15 นาฬิกา ซึ่งตามธรรมเนียมแล้วประธานของประเทศเจ้าภาพครั้งที่แล้ว จะต้อง ทำหน้าที่ประธาน ชั่วคราวของที่ประชุมแล้ว จึงเสนอให้ที่ประชุมเลือกหัวหน้าคณะผู้แทนของประเทศเจ้าภาพเป็นประธานของที่ประชุมต่อไป เมื่อ ดร. เนเบนซารล ได้รับเลือก และได้กล่าวขอบอกขอบใจตามธรรมเนียมแล้วก็แจ้งต่อที่ประชุมทีเดียวว่า ผู้แทนจากประเทศไทยขอใช้เวลา ข้าพเจ้าจึงขึ้นไปบนแท่นและกล่าวว่า รู้สึกจับใจในคำพูดของท่านประธานของที่ประชุมในตอนที่ว่า เรามาประชุมกันนี้ เรามาเพื่อให้มากกว่ามาเพื่อขนเอาไป เรามา "ให้" ทั้งความรู้และความ

ชำนาญเพื่อความเจริญก้าวหน้าของสถาบันของเรา ประเทศไทยขอถือโอกาสประเดิมการให้เป็นรายแรก คือ ได้นำฆ้องอันนี้เป็นของขวัญจากสำนักงานคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน แห่งประเทศไทย มามอบให้เป็นของขวัญแก่ที่ประชุมเพื่อประธานจะได้ใช้ดำเนินการประชุมต่อไป ผลปรากฏเป็นที่ถูกใจของบรรดาผู้แทนต่าง ๆ อย่างยิ่ง

หลังจากนี้แล้วก็ถึงวาระเลือกตั้งเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ข้าพเจ้าได้รับเลือกให้เป็นประธานสาขาวิชาการ ตามหัวข้อที่ 3 โดยมีผู้แทนเกาหลีเป็นรองประธาน ผู้แทนไซบีเรีย (ผู้หญิง) เป็นเลขานุการ และ ผู้แทนฟิลิปปินส์เป็นผู้แถลงรายงาน (Reporter) เนื่องจาก ได้รับเลือกให้เป็นประธาน ฯ ข้าพเจ้าจึงเลยเป็นสมาชิกของคณะกรรมการบริหาร (Presidium) ด้วย เลยไม่ได้เข้าร่วมประชุมกับเขาในห้องประชุมใหญ่เลย เว้นแต่การประชุมสาขาที่ 3 ซึ่งต้องไปนั่งเป็นประธาน เคราะห์ดีที่ได้คุณปรีชา ไปด้วย คุณปรีชาเลยต้องรับหน้าที่คอยแจ้งให้ข้าพเจ้าทราบเป็นระยะ ๆ ว่าเขาถกเถียงอะไรกันไปบ้าง

ว่ากันที่จริงแล้ว กิจการส่วนใหญ่ของคองเกรสนั้นดำเนินไปโดยเปรซิเดียมทั้งสิ้น เปรซิเดียมเขาประชุมกันในห้องเล็ก ๆ

ขั้นบนของที่ประชุมใหญ่ มีเรื่องที่น่าขันก็คือ การประชุมคราวนี้ เขาใช้ภาษาของการประชุม 3 ภาษา คือ อังกฤษ ฝรั่งเศส และ สเปญ ในห้องประชุมใหญ่เขามีล่ามคอยแปลเป็นภาษาทั้ง 3 ดังที่เราเคยเห็นกันทั่ว ๆ ไป เมื่อเราจะฟังภาษาไหน ก็บิดที่หูฟังเราก็จะได้ยินภาษานั้น ครั้งนี้เป็นครั้งแรกที่ข้าพเจ้าได้มีโอกาสเข้าเป็นสมาชิกของเปรซิเดียม ซึ่งมีจำนวน 15 คน แต่ในการประชุมครั้งแรกเห็นมีผู้เข้าร่วมตั้ง 30 คน ทำไมมันมากเช่นนั้น พอเริ่มประชุมจึงได้ทราบว่า นอกจากเลขานุการผู้จดบันทึก 2-3 คนแล้ว คนนอกนั้นล้วนเป็นล่ามประจำตัวของสมาชิกทั้งสิ้น ในห้องประชุมเปรซิเดียม ไม่มีการแปลดังห้องประชุมใหญ่ ผู้ที่ใช้ภาษาอื่นจึงจำต้องเอาล่ามประจำตัวติดตามไปจากบ้านเมืองของเขาด้วย ซึ่งล้วนเป็นเลขานุการิณี หน้าตาสวย ๆ ทั้งสิ้น การแปลจะแปลดังก็จะเป็นที่รบกวนผู้อื่น เลยใช้วิธีนั่งซุบซิบกันเป็นคู่ ๆ มองดูน่าขันเสียจริง ๆ เปรซิเดียมประชุมทุกวันทั้งเช้าและบ่าย ประธานใหญ่ของที่ประชุมเป็นผู้จัดการวางแผนงานโดยทั่วไป ส่วนประธานสาขานั้นมีหน้าที่รวบรวม ทำรายการผลงาน ในสาขาของตน เสนอเปรซิเดียมพิจารณา

ในการประชุมเปรซิเดียมวันแรก ข้าพเจ้าได้เสนอหนังสือถึงประธาน ฯ แจ้งว่าได้รับมอบอำนาจจากรัฐบาลไทยให้มาเสนอขอเป็นเจ้าภาพสำหรับการประชุมครั้งที่ 6 ประธานแจ้งว่าได้เกิดมีคู่แข่งกันขึ้นแล้ว คือ ญี่ปุ่น ก็ได้เสนอขอเป็นเจ้าภาพมาเช่นกัน จึงขอให้ที่ประชุมพิจารณาว่าจะเอาอย่างไรกันดี พร้อมกับได้เชิญให้ ข้าพเจ้า และ ประธาน ตรวจเงินแผ่นดิน ญี่ปุ่น ซึ่งเผอิญเป็น คณะ กรรมการ บริหาร อยู่ ด้วย ให้ออก ไป นั่ง คอย นอกห้องประชุม ระหว่างที่นั่งคอยนั้นเราได้คุยกันถึงเรื่องทั่ว ๆ ไป แต่ข้าพเจ้าจับได้ว่าผู้แทนญี่ปุ่นคนนี้ อยากเป็นนักหนา ที่จะ ได้เป็นเจ้าภาพในภายหน้า แต่กลัวเราเหลือเกินโดยคิดว่าข้าพเจ้าเดินใต้ดินเก่ง ถ้าโหวตกัน ข้าพเจ้ารู้ว่าเราไม่มีหวังเสียแล้ว เพราะสมาชิกส่วนมากอยากไปญี่ปุ่น เพราะสามารถแวะเที่ยวเมืองไทยได้ด้วย แต่ถ้ามาไทยก็ไม่สามารถได้มีโอกาสเที่ยวญี่ปุ่น เว้นมิสเตอร์เฮนเดอร์สัน ประธานตรวจเงินแผ่นดินของคานาดาเท่านั้นที่ช่วยทางเรา เพราะการเดินทางจากคานาดามาเมืองไทยต้องผ่านญี่ปุ่นก่อน เรารู้ว่าเราต้องแพ้แน่ ๆ ถ้ามีการลงมติกัน แต่ข้าพเจ้าจับจุดอ่อนของผู้แทนญี่ปุ่นได้ว่า กลัว

ข้าพเจ้าเดินใต้ดินมาก เพราะดูใคร ๆ รู้จักหมด โดยเฉพาะพวกประเทศอาฟริกา พอเขาเชิญกลับเข้าที่ประชุมก็ได้มีการขอร้องให้ถอนตัวเสียฝ่ายหนึ่งเพราะอยากให้เป็นไปอย่างฉันท์มิตร ไม่อยากให้ถึงกับต้องลงมติ เช่น ท่ออสเตรีย เนเบนซารลแอบกระซิบขอให้เราถอนตัวเสีย เพราะส่วนตัวแกรักข้าพเจ้ามาก แกกลัวว่าถ้ามีการลงมติแล้วผลกำกึ่งก็ไม่เป็นไร แต่ถ้าทุกคนเฮโรให้ญี่ปุ่นหมด แกกลัวเราจะอายเขา ข้าพเจ้าแข็งใจแถลงต่อเปรซิเดียมว่า รัฐบาลมอบอำนาจให้มาเชิญไม่ได้ให้มาถอน ฉะนั้น จึงขอให้นำเสนอที่ประชุมใหญ่ให้ลงมติให้เด็ดขาดไปเลย แพ้ก็ไม่เป็นไร เปรซิเดียมไม่รู้ว่าจะทำอย่างไร เพราะเกรงใจเรามาก เลยเก็บเรื่องราวไว้ก่อน เพราะยังมีเวลาอีกหลายวัน ข้าพเจ้านั้นใจไม่ค่อยดี เพราะกลัวเขาจะนำเสนอจริง ๆ แล้วถ้าเราไม่ได้คะแนนเลยก็ไม่รู้จะเอาหน้าไปไว้ที่ไหน แต่ขณะเดียวก็กำลังข่มขวัญญี่ปุ่นอยู่ เพื่อเพียงหาทางออกที่ดีที่สุดสำหรับเราเท่านั้น อีก 2 วันต่อมา ผู้แทนญี่ปุ่นได้มาหาอีก เพื่ออ้อนวอนเป็นครั้งสุดท้าย และพากันไปหา ดร. เนเบนซารล พร้อมทั้งสมาชิกเปรซิเดียมอีกหลายคน พอได้โอกาสข้าพเจ้าจึงแจ้งในที่

ประชุมเปรซิเดียมว่า ข้าพเจ้าเห็นใจญี่ปุ่นมาก เราจะถอนข้อเสนอก็ถอนไม่ได้ แต่จะยอมหลีกเลี่ยงให้ญี่ปุ่นก็แล้วกัน ผลปรากฏเป็นที่พอใจต่อทุกฝ่าย เย็นนั้นทูตญี่ปุ่นประจำอิสราเอลขอเชิญไปเลี้ยงอาหารค่ำเป็นพิเศษ

สาขาที่ 3 ของข้าพเจ้าเริ่มประชุมครั้งแรก เมื่อ 17 มิถุนายน 2508 ในตอนบ่าย ที่เรียกว่าการประชุมสาขาวิชานั้นรู้สึกจะเรียกให้แปลก ๆ กันไปเท่านั้นเอง ทั้งนี้ เพราะการประชุมคองเกรสเขาหาได้แบ่งแยกเป็นกลุ่ม ๆ แบบ Panel ไม่ เขาประชุมกันทั้งหมดทีเดียว เพียงแต่คณะผู้ดำเนินการประชุมเปลี่ยนหน้ากันเข้ามาจัดการเท่านั้น ข้าพเจ้าโชคดีมากที่คณะของข้าพเจ้าล้วนมาจากประเทศพูดภาษาอังกฤษทั้งสิ้น จึงปรึกษาหารือกันสะดวก ไม่ต้องใช้ล่าม และขอชมเชยผู้แทนฟิลิปปินส์ที่เป็นผู้รายงานของคณะเรา แกช่างขยันอ่านเอกสารเสียดีจริง ๆ เอกสารทางวิชาการของสาขาที่ 3 ที่ประเทศต่าง ๆ เขียนส่งมานั้นมีถึง 24 ฉบับ แกอ่านวันกว่าเท่านั้นหมด เพราะหน้าที่ผู้รายงานนั้นสำคัญมาก ต้องรวบรวมความคิดเห็นจากเอกสารทุก

ฉบับเข้าด้วยกันเพื่อเสนอที่ประชุม แล้วในที่สุดจะต้องเป็นผู้จัดร่างสรุปข้อเสนอแนะขึ้น เพื่อที่ประชุมพิจารณาด้วย

ข้าพเจ้าขอข้ามไม่กล่าวถึงผลของการถกแถลงทั้ง 4 หัวข้อ ว่าเป็นอย่างไร เพราะดูจะเป็นเทคนิคมากเกินไป และอาจไม่เป็นที่สนใจของท่านผู้ฟังส่วนมากในที่นี้ด้วย แต่อยากจะกล่าวในขั้นสุดท้ายนี้ว่า ในการประชุมคองเกรสของสถาบันการตรวจบัญชีระดับสูงสุดครั้งที่ 5 นี้ ได้มีมติทางการให้จัดตั้งสำนักงานเลขาธิการถาวรขึ้นเป็นการแน่นอนที่กรุงเวียนนา ไม่มีการย้ายสถานที่ไปไหนต่อไปอีก พร้อมทั้งได้ร่างระเบียบข้อบังคับในการดำเนินงานขึ้นเรียบร้อยแล้ว หน้าที่สำคัญ ๆ ของสำนักเลขาธิการถาวรที่พอจะนำมากล่าว ณ ที่นี้บางก็คือ การทำหน้าที่เป็นสื่อกลาง (Clearing House) ระหว่างประเทศสมาชิกทั้งหลายในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าระหว่างกัน และการให้ความช่วยเหลือระหว่างประเทศสมาชิกในด้านวิชาการ เช่น การส่งเจ้าหน้าที่ไปรับการฝึก และดูงานในประเทศที่เจริญแล้ว หรือการส่งเจ้าหน้าที่ไปช่วยประเทศที่ยังอยู่

ในระหว่างการพัฒนา เป็นต้น สถาบันการตรวจบัญชีระดับสูง เขาได้ดำเนินการรวมกลุ่มกันในระดับโลกสำเร็จแล้ว สถาบันการตรวจบัญชีอิสระ เมื่อไรจะทำกันให้จริง ๆ จัง ๆ สักที เป็นความคิดฝันที่ข้าพเจ้ากำลังรอคอยอยู่ด้วยความกระหาย

สวัสดี

พิมพ์ที่ เทพนิมิตการพิมพ์
670/102 ซอยเทพนิมิต บางพลัด ธนบุรี โทร. 49091
นางสมพงษ์ อำพล ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา ก.พ. 09